

Número 10
Febrer 2005

ANC

Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya

ARA, VINT-I-CINC ANYS DESPRÉS

En el marc del procés de recuperació de les institucions de Catalunya, el Govern català, fent ús de les competències contingudes en l'Estatut d'Autonomia de 1979, va crear, mitjançant el Decret de 28 de novembre de 1980, l'Arxiu Nacional de Catalunya, amb la ferma voluntat que esdevingués la institució arxivística cabdal del nostre país, una institució al servei de l'Administració i dels ciutadans. Posteriorment, en el Decret de reestructuració de 10 de gener de 1995, va quedar definida la seva estructura i organització. En una primera etapa l'Arxiu Nacional de Catalunya va desenvolupar les seves activitats en un vell edifici de l'Eixample de Barcelona; després de diverses reformes i per tal d'adequar les instal·lacions a les dimensions i a la funció que la institució exigia, es va construir la nova seu a Sant Cugat del Vallès, que va ser inaugurada el 23 d'abril de 1995, i que és una de les infraestructures arxivístiques més modernes d'Europa.

Ara, 25 anys després, l'Arxiu Nacional de Catalunya ha consolidat les funcions competencials com a arxiu de l'Administració i arxiu històric, i ha esdevingut una institució arxivística de referència en el nostre país.

En continu procés de modernització de les tècniques arxivístiques i també, sensible a la incorporació de les noves tecnologies, l'Arxiu Nacional de Catalunya ingressa, recupera i gestiona la documentació generada per l'acció política i administrativa, i també recupera tota aquella altra documentació que, d'acord amb la legislació, té una rellevància especial per al coneixement de la nostra història nacional. La responsabilitat de la recuperació i la conservació dels fons documentals es completa amb la funció cultural de divulgar a la societat els fons que s'hi conserven, de manera que la difusió és un dels eixos prioritaris en les funcions de la institució.

Després de 25 anys de la seva creació l'Arxiu Nacional de Catalunya és una institució moderna, oberta i dinàmica que desenvolupa amb la màxima professionalitat el servei que la societat catalana del segle XXI exigeix, i que respon totalment a les funcions definides en la seva creació.

El Departament de Cultura i, d'una manera especial, l'Arxiu Nacional de Catalunya, organitzaran, a partir del mes de novembre d'enguany, un seguit d'actes que, més

Editorial

SUMARI

Editorial

Ara, vint-i-cinc anys després / **1**

Temes

Fonts sobre l'elaboració de l'estatut de 1932. / **2**

Breu recorregut pels fons de l'ANC sobre la Guerra Civil, el primer exili i la resistència. / **7**

Les actes del consell executiu de la Generalitat de Catalunya durant la Segona República. / **10**

Noticiari

L'ANC a la jornada INNOVA@DOC.2004. / **12**

El primer tractament del fons Antoni de Senillosa. / **12**

L'ingrés de la documentació de l'Organització Comunista d'Espanya-Bandera Roja i de Nacionalistes d'Esquerra. / **13**

L'Arxiu Nacional de Catalunya ingressa dos fons sobre el carlisme. / **13**

L'Arxiu de la Corona d'Aragó retorna documents de la Generalitat Republicana sobre el salvament del patrimoni artístic. / **14**

Enllestida la migració de les bases de dades de documentació no textual al nou programari GANC-IMATGES. / **15**

L'SDANC publica el segon volum de la col·lecció Les Claus de la Història. / **15**

El Servei Didàctic de l'Arxiu Nacional de Catalunya col·labora en 28 treballs de recerca escolars durant el 2004. / **17**

Ingressos / **18**

Activitats / **19**

L'ANC a la premsa / **20**

Edita	Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura Arxiu Nacional de Catalunya C/ Jaume I, 33-51 08190 Sant Cugat del Vallès http://cultura.gencat.net/anc/
Direcció	Josep M. Sans i Travé
Redacció	Francesc Balada, Josep Fernández, Àngels Bernal, Imma Navarro, Carles Figueroa
Impress a	Printing Sùria
Tiratge	1.500 exemplars
ISSN	1695-9000
Dip. Legal	B.27.802-2002

enllà de celebrar la fita cronològica del vint-i-cinquè aniversari, pretenen conscienciar la gent de la importància d'aquesta institució arxivística en la conservació del patrimoni documental del nostre país. La celebració d'aquests actes significarà, sens dubte, una bona oportunitat per donar a conèixer i aproximar els fons de l'Arxiu Nacional als ciutadans de Catalunya.

Temes

FONTS SOBRE L'ELABORACIÓ DE L'ESTATUT DE 1932

Els esdeveniments històrics que van conduir a la consecució de l'autonomia i l'elaboració de l'Estatut de Catalunya durant els anys 1931-1932 són força

coneguts i estudiats. En aquest article proposem de fer-ne un recorregut a través de documents que conserva l'ANC sobre el procés d'elaboració, tramitació i aprovació de l'Estatut.

Per una banda el fons *Generalitat de Catalunya (Segona República)* inclou documentació que informa de la tramitació de l'Estatut a Catalunya. Destaquen entre d'altres, el llibre d'actes de la Diputació provisional, el del Consell Executiu, el protocol de decrets de la Generalitat i l'expedient de constitució de la Diputació provisional (Estatut, plebiscit i referèndum). Aquest fons es complementa amb documentació existent al fons *President Francesc Macià*.

D'altra banda, per l'adquisició efectuada a començaments de l'any 2004 al Congrés dels Diputats, disposem de còpies de documents que ens informen del procés de discussió i d'aprovació de l'Estatut a les Corts de la República espanyola a Madrid.¹ Aquesta documentació consta de dues parts: una, constituïda per la rebuda per la Mesa del Congrés dels Diputats durant el període de tramitació i l'altra, formada per diferents exemplars del Diari de Sessions del Congrés dels Diputats on hi ha reproduïts els debats i les discussions que van tenir lloc en el ple.

El procés de gestació de l'Estatut de Catalunya va ser iniciat per la Generalitat, en qualitat d'òrgan "preautonòmic" reconegut pel Govern provisional de la República espanyola,² després de l'acord polític pres per clausurar la República catalana. El Govern de la Generalitat provisional va començar a actuar dictant un decret d'autoorganització pel qual s'establien els diferents òrgans que la integraven.³

El títol III d'aquest decret feia referència entre d'altres a la Diputació provisional, com a òrgan encarregat de l'elaboració d'un estatut que regulés l'autogovern de Catalunya. Estava integrada per quaranta-cinc diputats elegits els dies 24 de maig i 7 de juny de 1931, pels regidors dels ajuntaments.

L'elaboració de l'Estatut a Núria

La documentació que ens informa del procés d'elaboració de l'Estatut es troba bàsicament al llibre d'actes de la Diputació provisional on figuren transcrits les diferents sessions que es van desenvolupar. En primer lloc trobem l'acta de la sessió inaugural que va tenir lloc el 9 de juny de 1931 i dedicada entre altres assumptes a la proclamació dels diputats electes i l'elecció de la Mesa.

A continuació hi ha l'acta de la sessió del dia 11 dedicada al nomenament de la Ponència encarregada d'elaborar l'Estatut. Aquesta Ponència estava integrada pels presidents de la Generalitat i de la Diputació provisional, els consellers del Govern de la Generalitat i onze diputats. Els noms dels diputats que figuren a l'acta d'aquesta sessió són els següents: Josep Puig i Pujades, Antoni Xirau, Pere Mias, Domènec Pinyana, Lluís Companys, Josep Dencàs, Rafael Campalans, Jaume Bofill i Mates, Martí Esteve, Pere Corominas i Josep Maria Serraclara.

Entre els dies 12 de juny i 12 de juliol no hi ha actes que indiquin el desenvolupament de cap sessió de la Diputació provisional. En aquest sentit cal remarcar que no hem trobat cap document generat per la Ponència encarregada d'elaborar l'Estatut que ens pogués donar informació sobre el nomenament i l'activitat de la sotsponència que es va reunir a Núria per a la redacció de l'Estatut i que va finalitzar la seva tasca el 20 de juny. Testimonis directes sobre la Ponència solament els hem trobat al fons *President Francesc Macià*. En aquest fons hem localitzat una postal del Santuari de Núria adreçada el 19 de juny al president de la Generalitat i signada entre d'altres pels diputats Jaume Carner, Pere Corominas, Antoni Xirau, Rafael Campalans, Martí Esteve i Josep Dencàs.⁴

Dins l'expedient de constitució de la Diputació provisional (Estatut, plebiscit i referèndum) trobem una redacció del text de l'avantprojecte de l'Estatut, de 21 pàgines mecanografiades amb esmenes a llapis als articles 3, 4, 7, 11, 13, 16, 20, 21, 22, 28, 35, 36, 48 i 51, sense data ni signatura per la qual cosa no podem dir amb seguretat que la Ponència en fos l'autora.

En el fons *President Francesc Macià*, podem trobar en primer lloc el model de la convocatòria a la Ponència per part del Govern provisional de la Generalitat amb la finalitat de conèixer el text de l'avantprojecte de l'Estatut, i en segon lloc un model de carta adreçada a tots els diputats adjuntant l'avantprojecte de l'Estatut.

A l'acta de la sessió de la Diputació provisional del 13 de juliol hi ha la transcripció del text esmenat de l'avantprojecte de l'Estatut elaborat per la Ponència. També hi ha el discurs pronunciat per Jaume Carner, com a president de la Diputació i membre de la Ponència, en el qual exposà les dificultats en la redacció del text.

A l'acta corresponent al dia 14 hi ha la transcripció del text amb les esmenes incorporades, que és el que es va discutir i aprovar. A més hi ha incorporat, juntament amb l'aprovació definitiva de l'avantprojecte de l'Estatut, signat pel president i pel secretari de la Diputació, l'acord sobre el procediment de

ratificació d'aquest avantprojecte per part dels ajuntaments (plebiscit) i la població masculina amb dret a vot (referèndum). Un esborrany d'aquest acord, es troba a l'expedient de Constitució de la Diputació Provisional. El text de l'Estatut i la seva aprovació foren publicats al Butlletí de la Generalitat, tres dies més tard.

Tot seguit, tal com estableix el decret d'organització de la Generalitat del 28 d'abril i l'acord d'aprovació de l'Estatut, es va convocar el plebiscit, perquè tots els ajuntaments votessin el text aprovat per la Diputació provisional. Els ajuntaments en van rebre una còpia amb una carta, el model de la qual es troba al fons *President Francesc Macià*. El plebiscit va donar un resultat favorable per majoria de vots.

Igualment, per un decret del Govern de la Generalitat del 17 de juliol, fou convocat el referèndum per al 2 d'agost següent. El text original de la convocatòria és enregistrat al protocol de decrets amb el número 25. També es disposa d'una còpia a l'expedient de constitució de la Diputació provisional i es va publicar al Butlletí de la Generalitat corresponent al dia 17 de juliol. En aquest referèndum el 99% dels votants va ratificar l'Estatut.

L'11 d'agost el Govern de la Generalitat va declarar oficial el projecte d'Estatut, ja aprovat en el plebiscit i en el referèn-

dum. Hi ha dos documents que fan referència a aquesta declaració. L'un és l'acord del Consell, transcrit en el llibre d'actes, i l'altre el decret del president de la Generalitat, que com la resta dels decrets, és enregistrat al protocol de decrets i publicat també al Butlletí de la Generalitat.

Tot seguit, el 13 d'agost de 1931 a Madrid el president de la Generalitat provisional, Francesc Macià va presentar el projecte de l'Estatut al president del Govern provisional de la República per remetre'l a les Corts Constituents (constituïdes el 14 de juliol arran de les eleccions del 28 de juny). Al fons *President Francesc Macià* es troba el text del discurs que va pronunciar el president, redactat en llegua castellana.

La discussió i aprovació de l'Estatut a Madrid

Tot el procés desenvolupat a Madrid el trobem documentat a l'expedient del Congrés dels Diputats que hem esmentat al començament d'aquest article.

Seguint l'ordre cronològic, en primer lloc trobem l'original enquadernat del projecte de l'Estatut, traduït al castellà i amb el segell de la Generalitat a cada pàgina, que va ser lliurat pel president de la Generalitat, Francesc Macià, al del Govern provisional de la República, Niceto Alcalá Zamora. Aquest últim va presentar-lo a les Corts en la sessió que va tenir lloc el 18 d'agost. En finalitzar aquesta, la Cambra va acordar la remissió a la Comissió de la Constitució perquè l'estudiés i emetés un dictamen.

Els documents següents que trobem fan referència a l'actuació de la Comissió encarregada d'estudiar el projecte de l'Estatut i emetre el dictamen corresponent. Va ser constituïda el 3 de desembre de 1931 i era integrada per 21 diputats. El retard de quatre mesos compresos entre la data que es va acordar la remissió del projecte d'Estatut a una Comissió i l'examen per una altra de diferent, és degut a la prioritat en la tramitació i l'aprovació de la Constitució espanyola.

La constitució de la Comissió d'Estatuts és esmentada en dos documents datats el 2 i 3 de desembre. El primer text és manuscrit i informa de la composició de la Mesa i del pla de treball. La Mesa estava formada per una presidència a càrrec de Lluís Bello, una vicepresidència ocupada per Antonio Lara i dues secretaries a càrrec de Miguel San Andrés i Isidro Escandell. El segon text és mecanografiat i comunica al president de les Corts la constitució de la Comissió.

Tot seguit, hi ha 4 redaccions del projecte de l'Estatut efectuats per la Comissió i que no porten data. Pel seu contingut hem deduït que correspondrien a: la primera redacció del dictamen de la Comissió, de 12 pàgines; la primera modificació del títol IV del projecte relatiu a hisenda, de 3 pàgines; la darrera redacció d'aquest últim títol, de 4 pàgines i la redacció definitiva del dictamen sobre l'Estatut, de 37 pàgines.

Segueixen tres escrits d'opinió datats entre el juliol i l'agost de 1931, redactats respectivament per Godofredo Juez Nadal, el Consell Regional del Comitè Municipal del Comitè Republicà Democràtic Federal de Barcelona, i l'enginyer de camins Pedro Montaner, aquest últim a la revista *Madrid Científico*.

Coberta de l'opuscle, editat en rústica, on es publica l'Estatut de Catalunya declarat oficial pel Consell de la Generalitat el 5 d'octubre de 1932.

ANC. Fons *Generalitat de Catalunya (Segona República)*.

A continuació hi ha dos informes acompanyats per diversos estats econòmics lliurats, a finals de març de 1932, a la Comissió pel director general de Rendes Públiques del Ministeri d'Hisenda, i elaborats, l'un pels tècnics d'aquest ministeri, i l'altre pels representants de la Generalitat de Catalunya sobre el contingut del títol IV del projecte referent a Hisenda.

Un altre document de l'expedient és un dictamen del projecte de l'Estatut fet per la Comissió. Té 15 pàgines, va ser lliurat a la Mesa del Congrés dels Diputats i llegit a la sessió del 8 d'abril de 1932. Al peu de l'última pàgina hi ha una anotació que indica que es remet a la Comissió de Pressupostos, perquè n'estudiï els aspectes continguts en el títol IV relatius a la Hisenda.

Aquest dictamen va adaptar el projecte de l'Estatut als principis de la Constitució, amb la inclusió de referències al seu text. En concret se'n va modificar l'estructura i el contingut. Dels 52 articles distribuïts en 8 títols del projecte presentat pel president de la Generalitat, es va passar a 48 articles distribuïts en 9 títols.⁵ A l'expedient també hi ha els vots particulars presentats per alguns diputats membres de la comissió, entre ells els representants de la minoria catalana, que van dissentir d'alguns articles del dictamen. El nombre d'aquests vots és de 57 que són llegits en les sessions plenàries dels mesos d'abril i del començament de maig.

Segueix un informe econòmic de la Comissió de Pressupostos del Congrés dels Diputats que inclou també un vot particular; consta de 4 pàgines i es va lliurar quan va finalitzar l'examen dels articles referents al títol IV (hisenda) el 4 de maig. Llavors es va iniciar al ple la discussió del text dictaminat per part dels diputats.

Efectivament, dos dies després, a partir del 6 de maig es presentaren per ser llegides al ple nombroses esmenes i vots particulars pels diputats, la qual cosa va fer que la tramitació del projecte de l'estatut fos lenta, de manera que fins i tot hi va haver moments d'estancament. A l'expedient de tramitació de l'Estatut figuren els vots particulars i les esmenes presentades pels diputats que afectaven les qüestions bàsiques contemplades a l'Estatut (naturalesa i abast de l'autonomia, competències i hisenda). En tots es poden trobar alternativament les anotacions següents: "leído y quedará sobre la mesa" o "1ª lectura y pasará a la Comisión".

A l'expedient també hi podem trobar 466 trasllats de documents rebuts pel president de les Corts i adreçats a la Comissió. Estan formats per comunicacions, telegrams, telefonemes, radiogrames, dels quals 8 són favorables a l'Estatut i 452 hi són contraris com a mostra del recel d'algunes entitats i personalitats no catalanes a la concessió de l'autonomia a Catalunya.

Entre l'inici de les discussions al ple i l'aprovació de la totalitat de l'Estatut (6 de maig- 9 de setembre de 1932) hi ha documentades 116 esmenes i 54 vots particulars que es van presentar al llarg de les 66 sessions diàries, de les quals 15 van tenir lloc al mes de maig, 15 el mes de juny, 14 el mes de juliol, 17 el mes d'agost i 5 el mes de setembre.

A l'expedient hi ha també diferents exemplars dels diaris de sessions, on es troben reproduïts a més dels diferents vots particulars i de les esmenes presentades, els debats i discussions d'aquelles. Inclouen també les intervencions dels diferents diputats en defensa dels vots o esmenes presentades, el seu debat, i finalment la votació que podia ser favorable o desfavorable. Primer es va discutir la totalitat del dictamen, després cada

títol i després cada article. Finalment es votava l'article, un per un. Això va implicar que el text del dictamen de la Comissió fos modificat de forma substancial.

A l'índex del Diari de Sessions podem trobar resumides, les diferents sessions per data de publicació. Les desenvolupades durant els mesos de maig i juny foren dedicades a la discussió i aprovació del Títol I (quatre articles). Els mesos de juliol i agost es van aprovar els títols II (9 articles) i III (2 articles), els articles dels quals difereixen de la primitiva redacció del dictamen. Durant els 8 dies del mes de setembre es va aprovar la resta de l'articulat comprès en els títols IV, (2 articles), V (1 article) i disposició transitòria única (resultat de la supressió dels títols VIII i IX del dictamen).

L'expedient es clou amb els textos de l'Estatut, aprovat per les Corts Constituents el 9 de setembre de 1932, i promulgat pel president de la República, Niceto Alcalà Zamora, el 15 de setembre del mateix any i que fou publicat com a llei a la *Gaceta de Madrid* el mes següent.

A banda dels textos esmentats, a l'Arxiu General de la Guerra Civil, a Salamanca,⁶ n'hi ha una còpia escrita a màquina de 20 pàgines. La manca de les signatures d'aprovació i de promulgació i del segell, fa que es descarti la possibilitat que sigui un dels originals de l'Estatut promulgat.

A l'acta del Consell de la Generalitat corresponent al 5 d'octubre hi ha la declaració de l'oficialitat del text de l'Estatut aprovat i promulgat i a més l'ordre de la seva publicació.⁷ L'Estatut es publicà al Butlletí de la Generalitat del 15 d'octubre.

El punt final del procés fou la dissolució de la Diputació provisional de la Generalitat, el 25 d'octubre i la convocatòria de les primeres eleccions al Parlament de Catalunya que havien de tenir lloc el 20 de novembre de 1932.

Multitud aplegada a la plaça de Sant Jaume celebrant l'aprovació de l'Estatut per les Corts de la República. Barcelona, setembre de 1932.
ANC. Autor: Desconegut. Fons *Francesc Macià*.

Comparació entre el text proposat i l'aprovat

L'examen de la documentació ha permès apreciar a més del procés d'elaboració, discussió i aprovació de l'Estatut, els canvis soferts en el redactat dels diferents textos que es van elaborar durant tot el procés.

L'Estatut redactat a Núria l'any 1931 estava format per un text articulat estructurat en un prefaci i 52 articles distribuïts en vuit títols. En el prefaci, que solament figura en el text presentat a Madrid, s'hi exposaven uns principis generals que no es recullen a l'articulat. Són el nou model d'estructuració de l'estat, la transformació de l'escola primària segons els nous corrents implantats als països més avançats, l'alliberament de la joventut del servei militar i la defensa de la pau. El títol I (articles 1 al 9) feia referència a les qüestions generals, com el territori, la llengua i la ciutadania. El títol II (articles 10 al 13) delimitava les atribucions i competències dels governs de la República i de la Generalitat. El títol III (articles 14 al 18) esmentava els diferents òrgans que integraven la Generalitat. El títol IV (articles 19 al 26) mencionava la hisenda. El títol V (articles 27 i 28) feia referència als conflictes de jurisdicció entre el Govern central i l'autonòmic. El títol VI (articles 29 al 38) esmentava les garanties dels ciutadans. El títol VII (articles 39 al 46) feia esment de l'adaptació de serveis i finalment el títol VIII (articles 47 al 52), es referia al règim transitori.

L'Estatut aprovat a Madrid l'any 1932, constava de 18 articles distribuïts en cinc títols. El títol I (articles 1-4) feia referència, com en el de Núria, a les qüestions generals com la naturalesa de l'autonomia, la cooficialitat de l'idioma i el veïnatge administratiu. El títol II (articles 5-13) esmentava les atribucions de la Generalitat que es remetien en tot moment a la constitució de l'Estat. El títol III (articles 14 i 15) feia menció als òrgans de la Generalitat. El títol IV (articles 16 i 17), esmentava la Hisenda i finalment el títol V (article 18) es referia a la modificació de l'Estatut.

Comparant l'estructura i el contingut d'ambdós textos es veu clarament que hi va haver una retallada. Sobre aquest aspecte cal tenir en compte que el moment en què es va redactar l'Estatut de Núria el 1931 fou anterior a l'aprovació de la Constitució, a la qual estava subordinada i per tant l'Estatut aprovat el 1932 ja no incloïa els títols i els articles que es referien a aspectes que estaven inclosos a la Constitució. Referent a l'estructura, dels vuit títols i 52 articles que tenia l'Estatut de Núria, es passava a cinc títols i 18 articles a l'estatut aprovat el 1932. Pel que fa al contingut podem veure els canvis substancials que afecten les qüestions següents: regió autònoma en comptes d'estat, supressió de la possibilitat d'agregació de territoris limítrofs, la cooficialitat del castellà i del català en lloc de l'oficialitat del català, la no-inclusió de les competències legislatives sobre l'ensenyament, la disminució de les competències executives, entre les quals

les d'administració de justícia (en matèria de legislació penal, mercantil, social, processal, la forma de matrimoni, l'ordenació dels registres i hipoteques, la propietat intel·lectual i industrial). També es van modificar les competències relatives a l'ordre públic, es disminuïen els recursos procedents dels impostos i s'introduïa la fiscalització de les finances de la Generalitat per part del Tribunal de Comptes de la República, entre d'altres.

Marc-Aureli Berenguer

1. ANC-Arxiu de Complement. *Fons Congrés dels Diputats*. Expedient Estatut de Catalunya. L'original és a l'Arxiu del Congrés dels Diputats. Sèrie general. Lligall 538/4.

2. Decret llei del 21-04-1931. Gaceta de Madrid del 22-04-1931, pàg. 264.

3. ANC-Fons *Generalitat de Catalunya (Segona República) Llibre de protocol de decrets de caràcter públic del govern de la Generalitat*. Decret, núm. 10, del 28-04-1931. Publicat al BGC núm. 1 del 3-05-1931.

4. ANC-Fons *President Francesc Macià*. Signatura 07.05.02.02.6547.

5. Se suprimeixen els articles: 6 (del títol I), 12 (del títol II), 33 i 36 (del títol V), 43 i 46 (del títol VII), s'incorporen al títol IV dos articles més (els 25 i 26), l'article 52 de projecte passa a ser l'article 37 d'un nou títol que s'afegeix amb el número VII, mentre els primitius VII i VIII passen a ser respectivament VIII i IX.

6. Díez DE LOS RÍOS SAN JUAN, Maria Teresa (dir.); CASADEMONT DONAY, Miquel; MAYANS PLUJÀ, Antoni [et al.]. *Inventari de la documentació de la Generalitat de Catalunya al Archivo Histórico Nacional Sección Guerra Civil*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1992.

7. Aquesta declaració és al volum 47 del llibre d'actes del Consell de la Generalitat. S'esmenta la revisió del text per part de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, i l'edició de 5.215 exemplars, 5.000 en rústica per a la difusió pública, 200 en paper fil per als diputats i 15 en paper japó per al president i els consellers. Al fons *Generalitat de Catalunya (Segona República)* es conserva un dels exemplars en rústica.

RELACIÓ DE DOCUMENTS

Data	Document	Localització
1931, juny, 9	Acta de constitució de la Diputació provisional.	ANC- Fons Generalitat de Catalunya. (Segona República) uc. 43
1931, juny, 11	Acta de nomenament de la Ponència per a l'elaboració de l'Estatut.	ANC- Fons Generalitat de Catalunya (Segona República) uc. 43
[1931, juny]	Text mecanografiat de l'avantprojecte de l'Estatut de Catalunya.	ANC- Fons Generalitat de Catalunya (Segona República) uc. 233
1931, juliol, 7	Model de convocatòria de la reunió per tractar de l'Estatut	ANC- Fons President Francesc Macià. Correspondència emesa. Signatura: 07.02.05.01.
[1931, juliol]	Model de carta adreçada a tots els diputats, adjuntant un exemplar de l'avantprojecte de l'Estatut	ANC- Fons President Francesc Macià. Correspondència emesa. Signatura: 07.02.05.01.
1931, juliol, 13	Acta de presentació del text de l'Estatut elaborat per la Ponència.	ANC-Fons Generalitat de Catalunya (Segona República) uc. 43
1931, juliol, 14	Proposta d'acord de la Ponència de l'Estatut per a l'aprovació, plebiscit i referèndum i text de l'Estatut	ANC-Fons Generalitat de Catalunya (Segona República) uc. 233
1931, juliol, 14	Acta de l'acord d'aprovació del projecte d'Estatut.	ANC-Fons Generalitat de Catalunya (Segona República) uc. 43
1931, juliol, 17	Publicació de l'aprovació de l'Estatut	Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 6
[1931, juliol]	Model de carta adreçada a tots els alcaldes, adjuntant el projecte de l'Estatut aprovat.	ANC- Fons President Francesc Macià. Correspondència emesa. Signatura: 07.02.05.01.
1931, juliol, 17	Original del decret del President de la Generalitat, convocant el referèndum	ANC- Fons Generalitat de Catalunya (Segona República) uc. 33
1931, juliol, 17	Còpia diligenciada del decret del President de la Generalitat, convocant el referèndum.	ANC-Fons Generalitat de Catalunya (Segona República) uc. 233
1931, juliol, 17	Publicació del decret del President de la Generalitat convocant el referèndum.	Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 6
1931, agost, 11	Decret del President de la Generalitat, declarant text oficial el projecte de l'Estatut.	ANC-Fons Generalitat de Catalunya (Segona República) uc. 33
1931, agost, 11	Còpia diligenciada del decret del President de la Generalitat, declarant text oficial el projecte de l'Estatut.	ANC- Fons Generalitat de Catalunya (Segona República) uc. 233
1931, agost, 11	Acta del Consell declarant oficial el projecte de l'Estatut	ANC- Fons Generalitat de Catalunya (Segona República) uc. 44
[1931, agost, 13]	Discurs del President Francesc Macià, presentant el projecte de l'Estatut.	ANC- Fons President Francesc Macià. Estatut d'autonomia. Signatura: 07.02.05.04.
1931, agost, 13	Projecte de l'Estatut presentat al President del Govern provisional de la República	ANC- Arxiu de Complement. Fons Congrés dels Diputats. CD 2248. Documentació original a l'Arxiu Congrés dels Diputats. Sèrie general lligall 538/4
1932, abril, 8	Dictamen de la Comissió d'Estatuts del Congrés dels Diputats	ANC- Arxiu de Complement. Fons Congrés dels Diputats. CD 2248 Documentació original a l'Arxiu Congrés dels Diputats. Sèrie general lligall 538/4
1932, setembre, 9	Text de l'Estatut aprovat pel ple del Congrés dels Diputats	ANC- Arxiu de Complement. Fons Congrés dels Diputats. CD 2248 Documentació original a l'Arxiu Congrés dels Diputats. Sèrie general lligall 538/4
1932, setembre, 15	Text de l'Estatut promulgat pel President de la República	ANC- Arxiu de Complement. Fons Congrés dels Diputats. CD 2248 Documentació original a l'Arxiu Congrés dels Diputats. Sèrie general lligall 538/4
[1932, setembre, 15]	Còpia mecanografiada de l'Estatut promulgat.	ANC-Fons Generalitat de Catalunya (Segona República) uc. 6038. Documentació original a l'AGGCE a Salamanca. PS Barcelona. Generalitat de Catalunya. Lligall 1/2
1932, setembre, 21	Publicació del text de l'Estatut aprovat per les Corts Constituents	Gaceta de Madrid, núm. 265
1932, octubre, 5	Acta del Consell de la Generalitat declarant oficial el text de l'Estatut.	ANC-Fons Generalitat de Catalunya (Segona República) uc. 47
1932, octubre, 15	Publicació del text oficial de l'Estatut	Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 19

BREU RECORREGUT PELS FONDS DE L'ANC SOBRE LA GUERRA CIVIL, EL PRIMER EXILI I LA RESISTÈNCIA, 1936-1945

La celebració dels vint-i-cinc anys d'història de l'Arxiu Nacional de Catalunya —institució creada pel Decret del Govern de la Generalitat, de 28 de novembre de 1980— pot servir per fer balanç de la tasca feta pel centre en el camp de la recuperació i salvaguarda del patrimoni documental. Aquesta línia d'actuació és una constant de les activitats de l'arxiu des del seu inici i ha donat un resultat òptim. La coincidència de l'aniversari amb l'anunci de la restitució de la documentació catalana conservada a l'*Archivo General de la Guerra Civil* (Salamanca), i la voluntat manifestada pel Departament de Cultura d'enriquir aquell arxiu estatal amb la còpia dels documents de diversos fons sobre la Guerra Civil conservats a l'ANC, ens ha donat l'ocasió de sistematitzar la informació sobre aquesta matèria per tal d'oferir-la als investigadors.

En l'actualitat l'ANC conserva un conjunt documental ric i variat, integrat per gairebé set-cents fons de productors diversos, tant de l'àmbit de les administracions públiques com de persones físiques i jurídiques privades. Cronològicament, la major part d'aquests fons se centren en els segles XIX i XX, cosa que converteix l'ANC en un centre destinat bàsicament a la història contemporània. Com tots els grans centres arxivístics, l'ANC no aplega els seus fons segons criteris de selecció temàtica i de contingut, sinó atenent el productor del fons i dins les funcions i competències que li concedeix l'organització arxivística vigent. Els documents sobre la Guerra Civil no formen fons o col·leccions específiques, llevat de casos específics, sinó que s'han de cercar dins dels fons orgànics a partir dels instruments de descripció existents. D'aquí la importància de la descripció, d'acord amb els diversos nivells de la norma internacional de descripció arxivística (ISAD-G), entesa com l'eina fonamental per comunicar el contingut dels fons als investigadors i usuaris.

Fons de l'Administració pública

L'ANC malda des de fa molts anys per la recuperació íntegra de l'arxiu de la Generalitat de Catalunya del període republicà, que es considera el seu fons més emblemàtic i tot un símbol de la normalització del país en el camp dels arxius. Els fons de la Generalitat van patir directament la Guerra Civil i les seves funestes conseqüències que, en el nivell institucional, van comportar l'abolició de la institució d'autogovern català, la confiscació d'una part dels seus documents amb finalitats repressives i la dispersió de la resta en mans d'institucions públiques i persones i organismes privats de dins i fora de l'Estat. El punt de partida del projecte de reconstrucció van ser els documents dels diferents departaments de la Generalitat —uns vuitanta metres lineals— que es van conservar durant el franquisme en l'arxiu de la Diputació de Barcelona, mesclats entre

els fons propis d'aquest organisme provincial, en la pròpia seu de la plaça de Sant Jaume. La Diputació de Barcelona va lliurar el fons Francesc Macià, juntament amb la correspondència política del president (1990-1991), i l'any 1994 restituí l'arxiu de la Generalitat, anteriorment esmentat, que tenia en el seu poder des del final de la guerra. Poc després la Biblioteca Nacional (Madrid) va lliurar els àlbums de fotografies del Comissariat de Propaganda. L'any 1995 fou el torn de l'Ajuntament de Barcelona, que va restituir la documentació produïda per la Secció d'Arxius del Departament de Cultura en època republicana, abans que la Fundació Sabino Arana retornés la documentació conservada pel Partit Nacionalista Basc. Com a conseqüència de la invasió alemanya, els arxius es lliuraren al PNB i es conservaren en secret a Bayona abans de ser transferits, després de la mort del dictador, a l'Archivo del Nacionalismo Vasco (Artea). El projecte de recuperació de l'arxiu històric de la Generalitat republicana manté encara tot el seu vigor i l'ANC està a l'espera del proper retorn de la documentació de Salamanca —507 lligalls de diversos departaments i organismes—, a banda d'altres possibles localitzacions de particulars.

A continuació de l'ingrés ve el tractament arxivístic que ha de permetre la consulta del fons, tasca encomanada a l'Àrea de Fons de l'Administració. L'arxiu històric de la Generalitat de Catalunya (1931-1977) s'ha organitzat en dos fons independents: Generalitat de Catalunya - II República (1931-1977) i Generalitat de Catalunya - Exili (1939-1977).⁸ El primer reuneix els documents produïts per l'activitat política i administrativa dels diferents departaments i organismes (Presidència, Agricultura, Cultura, Economia, Finances, Governació i Assistència Social, Sanitat, Justícia, Obres Públiques, Aprovisionament, Treball i Defensa), i dins del conjunt sobresurten els llibres d'actes del Govern i els protocols de decrets i ordres. Quant als aspectes militars, les sèries de Defensa contenen informació sobre la censura de guerra, l'exèrcit de Catalunya, milícies populars, aprovisionament del front, ajut a refugiats, sanitat militar i confiscacions. Els fons posteriors a 1939 són més dispersos. L'estructura de la Generalitat en els primers anys de l'exili s'organitzà entorn dels tres nuclis de Presidència, Cultura i Assistència (ajut als refugiats), però la institució no va poder actuar obertament i les seves activitats es van fer a l'empara d'entitats com la Fundació Ramon Llull, el Bureau d'Information i sobretot la Layetana Office.⁹ A banda, cal tenir en compte que en diversos fons personals, particularment en els dels presidents de la Generalitat (Macià, Companys, Irla, Tarradellas) es pot trobar documentació d'aquesta etapa. La del president Josep Tarradellas (1951-1980), particularment, es conserva a l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià, a Poblet, propietat d'una fundació privada.¹⁰

Una menció especial mereixen els arxius dels centres penitenciaris de Barcelona (Presó Model d'homes, presó de dones i presons de partit), que conserven els documents de gestió dels centres i milers de fitxes i expedients d'interns i internes des dels anys trenta. Constitueixen, una vegada salvades les condi-

cions especials d'accés, una font immillorable per documentar la repressió política.

Fons privats

La consciència que, a Catalunya, els arxius produïts per persones físiques i jurídiques de dret privat tenen una gran importància per a la conservació de la memòria històrica i com a font d'investigació ha determinat l'acció de l'ANC amb el desenvolupament de polítiques actives de recuperació de fons privats.¹¹ La importància dels arxius del sector privat del patrimoni documental, com a testimonis de la vitalitat de la societat civil, es plasmà ja en una resolució del Congrés de Cultura Catalana i en diferents obres sobre la matèria.¹² Els fons privats de l'ANC estan sota la custòdia de l'Àrea de Fons Històrics i s'organitzen en cinc seccions: fons de partits, sindicats i associacions; fons personals; fons de societats mercantils i empreses; fons familiars i col·leccions. Molts fan referència, directa o indirecta, a la Guerra Civil i al període posterior, de manera que formen un conjunt divers i fins a un cert punt coherent. És important de ressaltar que aquesta part del patrimoni documental conservat a l'ANC té el caràcter d'història viscuda: l'interès del centre no s'ha limitat exclusivament a les personalitats rellevants de la política, sinó que té en compte tots els sectors socials i recull l'experiència —continguda en un gran nombre de petits fons— de les persones ordinàries que van viure els esdeveniments. Creiem que, des d'aquest punt de vista, els fons de l'ANC s'obren a les tendències més actuals de la història, perquè permeten multitud d'aproximacions i no redueixen el camp d'estudi als fets polítics i militars.

Fons de partits, sindicats i associacions

Els més de cinquanta fons d'associacions i entitats formen una mostra molt representativa dels arxius de les entitats catalanes significatives. Alguns han estat produïts per les mateixes

entitats, és a dir, que es tracta de fons orgànics, mentre que d'altres són el resultat d'operacions voluntàries de recuperació de documents conservats per associats i militants. Un primer capítol són els fons de partits i organitzacions polítiques, dins del qual mereix una atenció especial l'arxiu històric del *Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC)*, fundat l'any 1937, que conté documentació de la clandestinitat fins que el partit fou legalitzat l'any 1977 i amb posterioritat a aquesta data. A més dels documents de la direcció i gestió del partit, en el fons s'hi troba informació sobre la resistència social i política (moviment veïnal, Església, sindicats, universitats), assistència als presos polítics, ajuts als exiliats (expedients del SERE), hemeroteca clandestina,

cartells, fotografies i biblioteca. Com a exemple d'entitat sindical, l'ANC conserva també l'arxiu de la *Federació Sindicat Tèxtil "Ràdium"*, fundada l'any 1920 per agrupar els contra-mestres de teixits. D'època posterior esmentem el fons de la *Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya (FNEC)*, amb la correspondència, informes i dossiers sobre l'actuació d'aquesta plataforma estudiantil que va mantenir l'hegemonia en la clandestinitat fins als anys seixanta. Així mateix, el moviment per a la promoció de la llengua i la cultura catalanes resta plasmat en el fons de l'*Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*, fundada l'any 1898 i que va desenvolupar una meritòria tasca cultural fins al 1939.

Partint d'una visió àmplia del món associatiu, l'ANC ha atès també els àmbits de les organitzacions professionals, gremials i corporatives i el del lleure. Dins del primer grup sobresurten els fons del *Col·legi d'Advocats de Barcelona*, l'interès del qual sobrepasa el marc estricte de la professió per esdevenir un fons de referència de la història catalana en el segle XX, i el de la *Federació de Mutualitats de Previsió Social de Catalunya*, que permet conèixer diversos aspectes dels orígens i creixement del moviment mutualista a Catalunya i les Illes Balears. En el segon grup, destinat a les associacions recreatives, esmentem a tall d'exemple la *Federació de Cors de Clavé* —la primera i principal entitat musical catalana durant dècades— i en l'àmbit esportiu el fons de la *Federació Catalana de Futbol*, que conté els expedients de la totalitat de clubs catalans a partir de 1940.

Fons personals

Els 240 fons personals que ha aplegat l'ANC reuneixen una gran varietat de productors i de continguts. Per a l'estudi de la Guerra Civil, és evident la importància dels fons produïts per persones dedicades a la política i de professionals que, per raó de la seva feina, van mantenir relacions directes amb polítics o

foren testimonis privilegiats dels fets històrics (periodistes, reporters gràfics, intel·lectuals, científics, etc.). L'ANC s'ha interessat, en primer lloc, per personalitats rellevants, però també accepta documents de persones corrents, que contenen un valor emotiu i testimonial molt elevat. La pluralitat és un principi bàsic de la nostra actuació, de manera que l'ANC aplega fons d'un ampli ventall ideològic i polític, que arriben a formar un conjunt documental molt útil per al període objecte d'estudi. Un altre aspecte és la preocupació constant per salvar els documents de les persones que han exercit càrrecs de responsabilitat al front de les institucions i organismes públics, davant el fet que contenen informació rellevant i poden conservar entre la majoria dels documents privats altres de procedència pública.

En l'àmbit de la política es fa necessari d'esmentar els presidents de les institucions catalanes (*Enric Prat de la Riba, Francesc Macià, Lluís Companys, Josep Irla*); consellers de la Generalitat durant la República i l'exili (*Ventura Gassol, Pere Bosch i Gimpera, Antoni Maria Sbert*) i un grup molt ampli de polítics i parlamentaris (*Francesc Cambó, Francesc Ferreras i Duran, Frederic Escofet, Josep Andreu i Abelló, Jaume Aiguadé, Gregori López Raimundo, Antoni Gutiérrez Díaz, Josep Maria de Porcioles*). En altres camps hi trobem juristes eminents (*Ramon Maria Roca Sastre*); intel·lectuals i literats (*Eugeni d'Ors, Maurici Serrahima, Josep Pous i Pagès, Carles Riba, Cèsar August Jordana*); periodistes (*Carles Soldevila, Domènec Guansé*); historiadors i geògrafs (*Ferran Soldevila, Ferran Valls i Taberner, Marc Aureli Vila*) o, simplement, homes universals i difícils de classificar com *Pau Casals*. Cal recordar que una part de la documentació d'aquests fons no és accessible a la consulta, atès que conté dades personals protegides per la llei o obra d'autor sotmesa a la llei de la propietat intel·lectual.

Fons d'empreses

La secció d'arxius empresarials és la més important, en termes quantitius, de l'ANC. Com a resultat d'una actuació constant en el camp de les empreses, l'arxiu ha aplegat més d'un centenar de fons de grans i mitjanes empreses de molts sectors econòmics (tèxtil, metal·lúrgic, químic, transport, comunicacions, paperer, elèctric, banca i finances, comercial, editorial) i de gran part del territori català.¹³ Aquesta política de salvaguarda del patrimoni industrial situa l'ANC en l'avantguarda de les actuacions en aquesta matèria i respon, també, a les demandes del món universitari i al gran desenvolupament de la "Business History".

Aquests arxius són fonamentals per a l'estudi de la producció, la tècnica, l'organització empresarial, condicions laborals i moviment obrer, però al mateix temps poden ser utilitzats per aprofundir aspectes polítics i socials, com el tema de la Guerra Civil que ens ocupa, vist de l'òptica de la vida a les empreses. Alguns dels fons conservats a l'ANC contenen dades valuoses sobre l'organització de la producció durant el conflicte (encàrrecs de material bèl·lic, aprovisionament, mobilitzacions); les col·lectivitzacions; la implicació dels grups empresarials en el conflicte i els efectes dels bombardejos. Tanmateix, els mateixos fons expliquen els plans intervencionistes del nou estat autoritari durant la postguerra, la repressió i la resistència obrera. Destaquem, pel seu caràcter d'emblemàtics, els fons de la *Maquinista Terrestre y Marítima*,¹⁴ *Compañía General de Tabacos de Filipinas*, *Farga Lacambra*, *Manufacturas Sedó* i *l'Espanya Industrial*.¹⁵ En un altre àmbit, un grup d'empreses culturals molt actives en la lluita per la llengua i la identitat catalanes (*Editorial Teide, Editorial Juventud, Hacsca. Cova de Drac, Edigsa*) complementen els fons personals i d'associacions sobre aquest tema i període.

Fons familiars

Els fons familiars més importants són els nobiliaris i, malgrat que el gruix dels documents fan referència a l'Antic Règim, alguns d'ells, per la personalitat dels seus membres, poden contenir informació rellevant sobre la Guerra Civil i la postguerra: vivències dels protagonistes, exili de membres de la noblesa, suport al bàndol nacional, col·lectivitzacions i expropiacions, etcètera. Sobresurten els fons *Marquesos de CastellDOSRIUS* (els membres d'aquest llinatge foren monàrquics i destacats partidaris del comte de Barcelona), *Güell-Comillas*, i *Llinatge Despujol marquesos de Palmerola*.

Aquest ràpid recorregut no es pot cloure sense esmentar algunes col·leccions de material imprès i manuscrits de gran

interès per al tema: *Francesc Xavier Rocha* (manuscrits del general Franco amb el text de les octavetes de propaganda llençades per l'aviació aliada sobre Bilbao); el *Nottiziario del Corpo de Trupe Volontarie*, és a dir, el butlletí editat per l'estat major dels cossos d'exèrcit enviats per Mussolini per ajudar al bàndol nacional; i diverses col·leccions de premsa dels períodes de la guerra, l'exili i la clandestinitat.

El conveni de col·laboració entre el Departament de Cultura i l'*Asociación Archivo Guerra y Exilio (AGE)* ha donat bons resultats en el terreny de la recuperació de fons documentals conservats a l'estranger. Els més importants són el fons del *Centro Español de Moscú*, amb documents i imatges inèdites de la vida dels Nens de la Guerra a l'antiga URSS i del partit comunista espanyol a l'exili, i la *Col·lecció de documents dels voluntaris i briadistes soviètics en la Guerra Civil espanyola de Paulina i Adelina Abramsom*.

L'accés als documents es regeix per la normativa interna de l'ANC. Els fons no inventariats estan fora de consulta, com tots aquells que contenen dades personals i obra de creació, segons les respectives lleis sobre la matèria.

Josep Fernández Trabal

LES ACTES DEL CONSELL EXECUTIU DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA DURANT LA SEGONA REPÚBLICA

Una de les sèries documentals que formen el fons *Generalitat de Catalunya (Segona República)* són els llibres d'actes de les reunions del Consell Executiu entre el 1931 i el 1939, possiblement els documents que mostren de forma més directa l'acció de govern.

L'ANC conserva sis volums d'actes protocol·litzades. Els cinc primers comprenen el període del 15 de maig de 1931 al 30 de desembre de 1932, i corresponen a l'activitat dels tres governs provisionals que van ocupar l'executiu abans de l'aprovació de l'Estatut, sota la presidència de Francesc Macià. El seu contingut es troba també al primer Butlletí de la Generalitat de Catalunya, que en aquesta etapa provisional inclou, juntament amb les disposicions, els acords del Consell.

Un cop creada la Generalitat de Catalunya el 17 d'abril de 1931, després del breu període de República Catalana, i publicat el Decret de 28 d'abril d'organització, es procedí a nomenar el primer govern provisional. La primera reunió que ens consta en acta és del dia 15 de maig, a les 6 de la tarda. Hi foren presents el president, Francesc Macià, els consellers Joan Casanovas, Ventura Gassol, Manuel Serra i Moret, Salvador Vidal, Manuel Carrasco i Formiguera, Casimir Giralt i Pere Comas, així com els consellers adjunts Miquel Santaló i Amadeu Hurtado, representants de les comarques de Girona i Barcelona, respectivament; actuà de secretari Jacint Vega, secretari del Govern. El primer acord és la redacció i publicació de l'adaptació del Decret de 28 d'abril amb el Decret del Govern de la República de 9 de maig, que precisa i completa l'anterior. El darrer, abans de tancar la sessió a les 9 del vespre, és marcar el dimarts a les 6 de la tarda per celebrar les sessions ordinàries del Consell.

El sisè volum està datat entre el 8 de maig de 1935 i el 10 de febrer de 1936, i correspon a l'acció dels diferents governs generals de Catalunya durant el bienni negre; quan, suspès l'Estatut i empresonats els membres del Consell Executiu arran dels fets del 6 d'octubre de 1934, la presidència de la Generalitat passà a ser nomenada pel Govern de la República. Manquen per tant el llibre d'actes de 1933 i el corresponent als nou primers mesos de 1934, ja que entre el 6 d'octubre d'aquest any i el maig de 1935, no hi ha actes de govern, perquè aquest és un òrgan unipersonal, la titularitat del qual recau en un primer moment en el coronel Francisco Jiménez Arenas i després en Manuel Portela Valladares. El volum que ens ocupa s'obre amb la primera sessió de la presidència de Joan Pich i Pon, mandat durant el qual els governadors generals passen a presidir uns consells de govern, que també nomenen. El primer acord és la publicació d'un decret pel qual tornen al Govern de la Generalitat alguns dels serveis que foren retinguts pel Govern central l'octubre de 1934.

8. BERNAL I CERCÓS, À.; DURAN ARMENGOL, A. *Guia del fons Generalitat de Catalunya (II República) 1931-1939*. Barcelona: Departament de Cultura, 2003.

9. Vegeu l'inventari d'aquests fons: BERNAL, A. (DIR.); UTGÉS, M.; CABRÉ, S.; GOMÀ, M. *El fons de la Generalitat de Catalunya (Segona República i Exili). I. Fons salvaguardats pel Partit Nacionalista Basc (1936-1940)*. Barcelona: Departament de Cultura, 2002.

10. MASOLIVER, A. *L'Arxiu President Tarradellas, a Poblet*. Abadia de Poblet, 1982.

11. Un exemple concret d'aquesta política està explicada a SANS I TRAVÉ J. M.; FERNÁNDEZ TRABAL, J. "L'Arxiu Nacional de Catalunya i la recuperació i difusió dels arxius de l'emigració i de l'exili català". A: *V Jornades d'Estudis Catalano-americanos, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1997*, p. 85-89.

12. Vegeu, a tall d'exemple, SOBREQÜÉS I CALLICÓ, J. *Els arxius per a la història del nacionalisme català*. Barcelona: Departament de Cultura, 1982.

13. FERNÁNDEZ TRABAL, J. "Los archivos de empresa en Catalunya. Balance de 15 años de actuación del Archivo Nacional de Catalunya". *Revista de Historia Industrial* (Barcelona, 1996), p. 183-198.

14. SANS I TRAVÉ J. M.; FERNÁNDEZ TRABAL, J. "L'arxiu històric de la Maquinista Terrestre y Marítima". A: *Homenatge al Dr. Jordi Nadal*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona, 1999, III, p. 1277-1288.

15. MARTÍ, C.; BALADA, F.; FERNÁNDEZ, J. *Inventari dels fons Marquesos de Castellodorsius, Castanyer i la Espanya Industrial*. Barcelona: Departament de Cultura, 1990, p. 331-402

Acta de la reunió del Govern de la Generalitat de Catalunya del dia 30 d'agost de 1932. Signen: Francesc Macià, Ventura Gassol, Josep Jové, Josep Tarradellas, Manuel Serra i Moret, Pere Comas, Josep Irla i Pere Valldorciola.
ANC. Fons *Generalitat de Catalunya (Segona República)*

valor testimonial el darrer paràgraf: “Acaba el President pregant a tots els Consellers que no s’absentin de Barcelona sense coneixement de la Presidència, per tal com l’enemic està sobre Falset i avança cap a Barcelona, i és necessari el contacte constant del Govern i la reafirmació pública de la seva unitat i del seu coratge davant el perill i de la seva solidaritat amb Catalunya, que sofreix estoïcament i heroica la invasió.”

Les actes mostren el dia a dia de l’activitat del Consell des d’una doble perspectiva. D’una banda, documenten el desenvolupament dels programes de govern, mitjançant la transcripció dels acords presos i la relació de les disposicions signades; però també palesen el debat, el posicionament polític, la valoració dels fets o fins i tot l’anècdota.

Els llibres del període 1931-1932 estan molt centrats en el primer aspecte, tal com segurament correspon a una etapa de consens i de construcció del país. Mostren l’acció de govern duta a terme a través de la transcripció de les propostes i dictàmens dels consellers, dels acords del Consell i de la referència de les disposicions aprovades, agrupats pels respectius departaments. Predominen les mesures derivades de la redacció, tramitació i aprovació de l’Estatut i de la posada en funcionament del Parlament; la creació d’organismes per al desenvolupament dels diferents àmbits competencials mitjançant l’elaboració d’estudis previs i el disseny i realització de projectes; o la confecció i execució de plans d’organització de l’Administració. Entre altres, es poden destacar les creacions del Consell de Cultura, del Consell d’Agricultura, Ramaderia i Boscos o del Consell Tècnic de Sanitat, l’estructuració dels diferents departaments, les disposicions sobre la ponència per a l’estudi de la divisió territorial de Catalunya o sobre la ponència per a la creació d’un banc de la Generalitat, les decisions sobre la llengua catalana, l’establiment de normes sobre l’ensenyament secundari a Catalunya, la creació de l’Institut-Escola o de l’Escola Normal de Mestres de la Generalitat, els estudis sobre una futura organització judicial del país, sobre la redacció d’un projecte d’organització administrativa i reglament de funcionaris, o sobre la despoblació del medi rural.

Contràriament, les actes de 1936-1939, anys de fortes tensions internes i externes i de disgregació de les forces, són de contingut més polític. Predominen les transcripcions de les intervencions dels membres del Govern, que mostren la valoració dels esdeveniments, els diferents posicionaments, el debat, les afinitats i, sobretot, les profundes discrepàncies entorn dels grans problemes plantejats per la guerra, que van comportar successives crisis de govern: l’exèrcit, la militarització de les milícies, la conveniència de prioritzar o no la revolució social, la indústria de guerra, l’ajut als refugiats, els bombardejos, l’ordre públic, la manca d’autoritat del Govern per fer complir les seves disposicions i la dificultat per posar a la pràctica el programa de govern o les difícils relacions amb el Govern central, entre d’altres.

Si bé les actes són la sèrie documental que permet copsar la tasca del Govern d’una forma més immediata i resumida, el fons inclou altres grups de documents generats pel desenvolupament

Les eleccions legislatives del 16 de febrer de 1936, que van donar la majoria al Front Popular, van significar el restabliment de l’Estatut de Catalunya, la ratificació de Companys com a president de la Generalitat i el retorn dels governs estatutaris. No es conserven a l’ANC els llibres d’actes del Consell entre el març i el juliol de 1936, ni tampoc els volums produïts durant la Guerra Civil. No obstant això, el fons sí que inclou alguns esborranys d’actes d’Antoni Maria Sbert, conseller secretari durant aquesta etapa i encarregat de la seva redacció. El primer és el de la reunió del 5-6 de novembre de 1936 i el darrer de la del 4 de gener de 1939. Entre aquestes dues dates hi ha un total de 29 actes, distribuïdes de forma molt irregular al llarg del període; amb una major continuïtat entre els mesos de març i abril de 1937, el tercer trimestre del mateix any i el primer de 1938. Es tracta d’un material previ a la transcripció definitiva del contingut de les sessions; una primera redacció mecanoscrita, acompanyada de vegades de les notes manuscrites preses a llapis i de forma molt esquemàtica pel conseller secretari durant les reunions.

La darrera acta conservada és del 4 de gener de 1939, quan tot just faltava un mes perquè els principals responsables del Govern travessessin la frontera cap a l’exili. És només un esborrany de cinc quartilles escrites a mà, amb lletra molt ràpida i a una cara. A la sessió hi són presents Lluís Companys, Pere Bosch i Gimpera, Josep Calvet, Joan Comorera, Carles Pi i Sunyer, Antoni M. Sbert, Miquel Serra i Pàmies i Josep Tarradellas; només hi manca Rafael Vidiella, que està malalt a l’estranger. Els temes tractats evidencien el grau d’intromissió del Govern de la República en les competències de la Generalitat, que va marcar les relacions entre ambdós governs els darrers anys de la guerra, arran dels fets de maig de 1937. En aquest cas la tensió està centrada en el lliurament de valors i metalls preciosos per part de la Generalitat. Destaca pel seu

pament d'aquesta tasca que completen la informació que contenen aquelles, precisant-la i ampliant-la. Com per exemple, els llibres de lleis i els llibres de protocol de disposicions del Govern; o les diferents sèries d'expedients produïdes per les conselleries en la tramitació dels assumptes aprovats per acord del Consell. Hi ha també una font paral·lela que aporta informació sobre les reunions del Govern d'una etapa concreta: la crònica del president Companys, narració diària de les activitats del cap del Govern al llarg de la seva jornada, que en molts casos inclou un breu resum del contingut de les sessions.

Com es pot apreciar, manquen el llibre d'actes de 1933 i tots els corresponents a la presidència de Lluís Companys (1934 i 1936-1939). Els volums conservats a l'ANC procedeixen de la Diputació de Barcelona, institució on van quedar durant el franquisme i que els va restituir a la Generalitat l'any 1988. Els esborranys del conseller Sbert provenen de la seu del Partit Nacionalista Basc a França, país on van fer cap com a part de la documentació que s'endugué el Govern a l'exili, i foren retornats pel Govern d'Euskadi a la Generalitat l'any 2002. Per la informació de què disposem, sembla que els exemplars que falten no es troben a l'Archivo General de la Guerra Civil Española de Salamanca. Podem suposar que o bé van sortir cap a l'exili amb altres membres del Govern, o bé foren requisats, però el seu últim destí no fou Salamanca. En favor d'aquesta darrera hipòtesi hi ha la constància que algun arxiu militar del Ministeri de Defensa conserva actes de la Generalitat. Caldria comprovar a quin període corresponen i si són originals, esborranys o còpies.

Maria Utgés i Vallespí

Les arxiveres Concepció Petit, responsable de Qualitat de l'ANC durant el procés de disseny i implantació del Sistema de Gestió de la Qualitat a l'ANC, i Rosa Maria Cruellas, actual responsable de Qualitat, varen presentar una ponència titulada "La implantació d'un Sistema de Gestió de la Qualitat a l'Arxiu Nacional de Catalunya d'acord amb la Norma ISO 9001:2000".

La presentació es va estructurar en dues parts: en primer lloc es varen exposar els antecedents i les fases de l'establiment del Sistema de Gestió de la Qualitat a l'ANC, que s'ha dut a terme d'acord amb el *Pla d'extensió de models de qualitat a l'Administració de la Generalitat*. I seguidament es varen desenvolupar els elements de la Norma ISO 9001:2000 que fonamenten la gestió de la qualitat a l'ANC i els punts més importants per al manteniment del sistema de qualitat.

EL PRIMER TRACTAMENT DEL FONTS ANTONI DE SENILLOSA

Després de la tràgica mort d'Antoni de Senillosa, els seus hereus van dipositar a l'ANC la documentació aplegada en el transcurs de les moltes activitats que duia terme. Aquest material, molt ric i divers, ha estat objecte d'un primer tractament que ha permès identificar l'estructura del fons i delimitar les seves sèries. Sumàriament, el resultat d'aquest treball és el següent:

Documentació identificativa: documentació acadèmica i militar, carnets i targes de les diverses associacions i corporacions professionals a les quals va pertànyer, llicències d'activitats esportives. 5 unitats de descripció

Documentació familiar: documentació administrativa de diversos membres de la família. 5 unitats de descripció

Administració del patrimoni: documentació sobre la seva participació en empreses editorials i culturals. 9 unitats de descripció

Activitat periodística: recull d'articles classificats segons les publicacions a què anaven dirigides i per temes (taurina i gastronomia). Inclou tant els textos originals (mecanoscrits amb correccions manuscrites) com el retall de la publicació. 25 unitats de descripció

Activitat creativa: programes d'obres de teatre dirigides i/o interpretades per Antoni de Senillosa. 1 unitat de descripció

Relacions externes: dues sèries de correspondència rebuda i enviada, ordenada cronològicament i per corresponents, respectivament. Destaca la correspondència amb José María de Areilza, Don Joan de Borbó i el príncep, després rei, Joan Carles. 5 unitats de descripció

Activitat associativa: correspondència i documentació impresa de diverses associacions a què va pertànyer. 7 unitats de descripció

L'ANC A LA JORNADA INNOVA@DOC.2004

El passat 25 de novembre l'Arxiu Nacional de Catalunya va participar en una jornada dedicada a la *Normalització en la gestió de la documentació electrònica (innova@doc.2004)*,

coorganitzada per la Subdirecció General d'Arxius del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i el Servei de Formació per a l'Administració, de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya (EAPC).

En aquesta jornada, que es va desenvolupar a la seu de l'Escola d'Administració Pública, es va fer especial referència a les normes *Model requeriments for the Management of Electronic Record (Mo-Req)*, a la *Norma ISO/TS 23081-1* sobre gestió de metadades i a la *Norma ISO 9001:2000 sobre Sistemes de Gestió de la Qualitat*. Requisits que s'ha implantat a l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC).

Antoni de Senillosa i Cros.
Autor: Gyenes. Fotógrafa. ANC. Antoni de Senillosa.

Activitat política: documentació sobre fets i associacions polítiques. Sobresurten les activitats de suport al comte de Barcelona, les manifestacions d'estudiants de 1957, la seva participació en el IV Congrés del Moviment Europeu conegut com el "Contubernio de Múnich" i la seva activitat com a diputat. 35 unitats de descripció

Activitat de representació: targes d'invitació, programes, discursos, pregons i conferències realitzades en actes públics, notes biogràfiques i entrevistes, reculls de premsa sobre Antoni de Senillosa i documentació sobre la seva mort. 18 unitats de descripció

Recursos d'informació: obra aliena, dossiers temàtics i reculls temàtics de premsa. 17 unitats de descripció.

L'INGRÉS DE LA DOCUMENTACIÓ DE L'ORGANITZACIÓ COMUNISTA D'ESPANYA – BANDERA ROJA I DE NACIONALISTES D'ESQUERRA

El passat 15 de desembre va tenir lloc, a la seu del Departament de Cultura, l'acte de signatura del contracte de cessió en comodat a l'Arxiu Nacional dels fons Organització Comunista d'Espanya - Bandera Roja i Nacionalistes d'Esquerra. La cessió s'emmarca dins la col·laboració que l'Arxiu Nacional manté amb Iniciativa per Catalunya - Verds, iniciada l'any 1987 amb el dipòsit del PSUC.

Cartells de Nacionalistes d'Esquerra (1980 - 1985).
Autora: Pilar Viladegut. ANC. Nacionalistes d'Esquerra.

El fons Organització Comunista d'Espanya - Bandera Roja inclou documentació dels òrgans de govern del partit (IV Congrés, Comitè Central, Comitè i Conferència Nacional de Catalunya), de les agrupacions i comitès locals de Catalunya, correspondència, documentació comptable, dossiers temàtics i reculls de premsa. També inclou documentació de l'Organització Comunista d'Espanya a Astúries i Andalusia i de l'Associación de Solidaridad con Kampuchea. A més, destaca una col·lecció hemerogràfica molt completa amb exemplars de les publicacions pròpies (Boletín Informativo, Boletín Comunista, Bandera Roja, Estrella Roja) i d'altres organitzacions comunistes, especialment xineses i cambodjanes, fruit de la relació del partit amb aquests països.

El fons Nacionalistes d'Esquerra també inclou documentació dels òrgans de govern del partit (I i II Congrés, Assemblea i Consell General, Consell Polític i Secretaria), de les assemblees comarcals, de les sectorials i comissions diverses, de les relacions amb altres entitats (Unió de l'Esquerra Catalana i Esquerra dels Pobles), d'activitats polítiques i culturals, així com circulars, publicacions i altre material imprès.

Continuant la col·laboració amb Iniciativa per Catalunya - Verds, durant aquest any es durà a terme el tractament arxivístic d'aquesta documentació mitjançant la contractació d'un tècnic que durà a terme la identificació, classificació i descripció de les diverses unitats documentals que componen ambdós fons.

L'ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA INGRESSA DOS FONTS SOBRE EL CARLISME

Continuant amb la línia de recuperació de fons de personalitats vinculades al món polític, durant l'últim trimestre de l'any 2004, l'Arxiu Nacional de Catalunya ha ingressat la documentació de dos importants militants del moviment carlí més recent: Lluís Luna Gil i Ramon Massó Tarruella.

Els fons fan referència a la darrera etapa del carlisme, iniciada amb el decret d'unificació de 1937, que fongué el Partit Carlista amb els altres partits que van donar suport a la Croada en la Guerra Civil. El 1952 el regent Xavier de Parma fou proclamat rei pels seus seguidors i el 1965 el seu moviment es definí com a socialista i contrari al règim de Franco. Un nucli integrista centrat a Catalunya, que des del 1958 i per iniciativa de Maurici de Sivatte i de Bobadilla, rebutjà l'autoritat de Xavier de Parma, havia creat la Regència Nacional i Carlista d'Estella i el 1978 es reorganitzà sota el nom d'Unión Carlista. El partit carlí, que sota la direcció de Carles Hug havia tingut cert protagonisme, en la transició entrà en una crisi a partir del 1980.

En aquest context, els fons personals de Lluís Luna Gil i de Ramon Massó Tarruella, ens permeten tenir una visió molt propera del moviment carlí durant els anys del Franquisme. Lluís Luna i Gil, mort l'any 2003 als 81 anys, fou un destacat

Acte carlista a Montserrat (1956).

Cartell anunciador de l'Exposició d'Art Medieval Català a París 1937.
Fotògraf: Kollar, 1937.
ANC. Fons Generalitat de Catalunya (Segona República).

militant carlí entre els anys quaranta i els anys vuitanta-noranta. El fons conté, d'una banda, la seva obra original, fruit de la seva activitat periodística com a col·laborador de les publicacions *Cristiandad*, *Momento* i *La Familia*. La importància del fons, però, rau en el volum de documentació aplegada per Lluís Luna relacionada amb el carlisme a Catalunya entre els anys quaranta i noranta. L'esmentada documentació ha estat organitzada en dossiers o carpetes temàtiques que inclouen informació sobre els esdeveniments més destacats del carlisme contemporani. El fons, que ocupa 3 metres lineals, inclou 371 fotografies de diferents actes col·lectius dels carlins.

Ramon Massó Tarruella (Pallejà, 1928) fou preceptor i conseller del príncep Carles Hug de Borbó-Parma, pretendent carlí al tron espanyol, fill de Xavier de Borbó-Parma, nascut a París el 1930. L'any 1961, Ramon Massó es traslladà a Madrid per organitzar la campanya en favor del príncep, un dels pretendents a la successió de la corona, i preparar la seva vinguda. Passà a ser el seu secretari polític. A partir de 1967 abandonà la vida política tot dedicant-se a l'activitat empresarial i publicitària. El fons, que ocupa 4 arxivadors, està integrat per l'obra original, fonamentalment articles, conferències, assaigs i altres textos de temàtica política i ideològica. Volem destacar l'obra *Otro Rey por España*, crònica que recull la candidatura de Carles Hug, fill gran de Xavier de Borbó-Parma.

Amb aquests nous ingressos esperem poder oferir als nostres usuaris nous instruments de consulta destinats a l'estudi del carlisme a Catalunya i més concretament a les vicissituds del moviment en la segona meitat del segle xx.

L'ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ RETORNA DOCUMENTS DE LA GENERALITAT REPUBLICANA SOBRE EL SALVAMENT DEL PATRIMONI ARTÍSTIC

El 2 de febrer d'enguany va ingressar a l'ANC la documentació que van generar, entre 1936-1939, els organismes competents en matèria de museus del Departament de Cultura de la

Generalitat de Catalunya: la Comissaria General de Museus, creada a finals de juliol de 1936 substituint la dissolta Junta de Museus de Barcelona, i la Secció de Museus del Servei del Patrimoni Històric, Artístic i Científic que funcionava des del mes de juny.

El retorn ha estat possible gràcies a l'Acord adoptat, el 13 de setembre de 2004, pel Ple de la Comissió Mixta Estat-Generalitat i aprovat pel Reial decret 1949/2004, de 27 de setembre.

Segons la relació de lliurament, signada pels directors de l'Arxiu de la Corona d'Aragó i de l'Arxiu Nacional de Catalunya, han ingressat un fitxer de 24 calaixos i set expedients solts. Aquesta documentació estava barrejada amb la del fons de la Delegació Provincial del Ministeri de Cultura, però arxivada i descrita separatament.

El fitxer està format per unes 32.000 fitxes, la majoria manuscrites, que porten una numeració correlativa entre els números 38401 i 70705, i una petita part porten una numeració diferent, són de format més gran i a la part superior esquerra hi ha el nom de la Comissaria General de Museus com a òrgan productor. Aquestes fitxes servien per a identificar els objectes recollits, figurant les dades següents: el número de registre, la tipologia de la peça, la descripció, l'època i la dimensió. Algunes fitxes porten la anotació en castellà indicant "*Devuelto*".

Els expedients ingressats fan referència a l'exposició d'Art Medieval Català de París (1937), al lliurament de peces d'art a

la Generalitat per salvar-les, als trasllats de dipòsit que, fugint del perill dels bombardejos, feia la Generalitat i, amb menor mesura, hi ha documentació relativa als funcionaris adscrits als serveis del patrimoni artístic.

En els expedients, a més de la informació textual, podem trobar fotografies i dibuixos. Unes 40 fotografies es troben a l'expedient sobre l'organització de l'exposició d'Art Medieval Català, que dins el marc de l'exposició internacional de París l'any 1937, va tenir lloc, primer, al Musée du Jeu de Paume i, posteriorment, al castell de Maisons-Laffitte. Als expedients de donacions a favor de la Generalitat hi ha quatre fotografies d'objectes litúrgics, lliurats per Joan Martí Matlleu a l'agost de 1936, i un dibuix del pany d'una escopeta i un altre de 18 àmfores incloses en els objectes lliurats per Joan Molas i Lla-veria el 8 de setembre de 1936.

Diverses relacions documenten trasllats fets durant la guerra amb destinació als dipòsits d'Olot i de Darnius. Algunes de les relacions porten al peu de pàgina, mecanografiat i en castellà, la indicació de “*Entregado por Subias el 11 de junio de 1939. A.V.*”

Aquest ingrés contribueix a la recuperació del fons *Generalitat de Catalunya (Segona República)*, en concret a l'increment de la documentació de la Conselleria de Cultura, de la qual fins ara l'ANC conserva pocs testimonis. Aquesta documentació i la corresponent a la Secció d'Arxius —retornada per l'Ajuntament de Barcelona l'any 1995— testimonien importants actuacions de salvament del patrimoni cultural fetes per la Generalitat de Catalunya durant la Guerra Civil.

ENLESTIDA LA MIGRACIÓ DE LES BASES DE DADES DE DOCUMENTACIÓ NO TEXTUAL AL NOU PROGRAMARI GANC-IMATGES

El passat dia 20 de desembre es va procedir a la migració de les bases de dades de documentació no textual al nou programari GANC-Imatges i es van donar per finalitzades totes les tasques de preparació i actualització del programari. A partir d'ara doncs, l'ANC té una eina de treball que permet d'una banda, la cerca, les altes i el manteniment d'una base de dades destinada a la catalogació de fotografies, documentació sonora i audiovisual, mapes i plànols i produccions impreses, i d'una altra la consulta i visualització a sala de la documentació seleccionada.

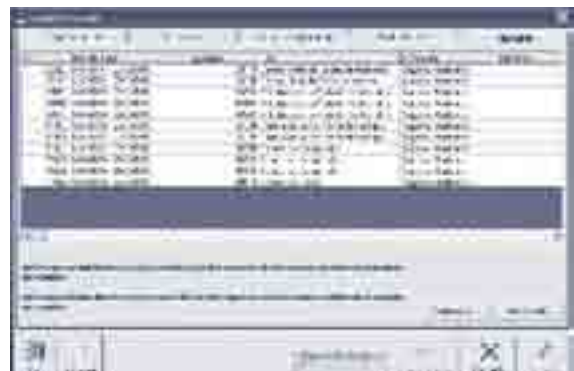
El mòdul de consulta de sala permet la recerca contra totes les tipologies documentals o la selecció específica, que es complementa amb la recerca per descriptors temàtics, toponímics i onomàstics o amb altres dades de la descripció (títol, data, autor), o del fons (arxiu, tipus de fons, número de fons, ingrés).

Per seleccionar algunes d'aquestes dades disposarem de camps d'escriptura lliure i d'altres amb llenguatge controlat. Entre aquests darrers destacarem els descriptors, i especialment el tesaurus de descriptors temàtics, que es desplegarà com un arbre jerarquizat en sis nivells, des del qual podrem visualitzar els termes per a la nostra cerca.

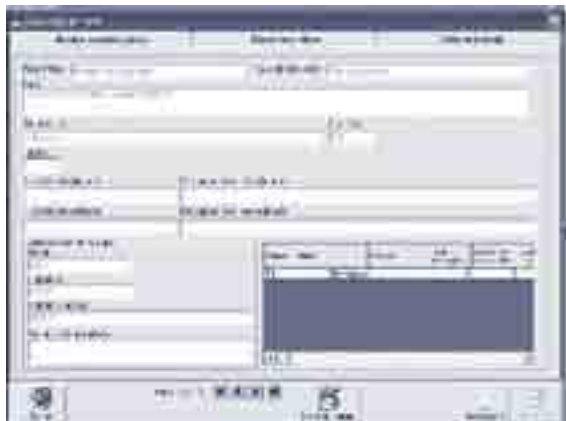

El resultat de la cerca (després de limitar aquesta a un màxim de mil registres), serà una taula en la qual podrem visualitzar a més del nom del fons i el nom de l'autor, el títol de la unitat de descripció. Des d'aquesta taula podrem accedir a un registre seleccionat o obrir el total de la cerca.

La informació resultant de la cerca es presenta agrupada en tres pantalles: dades identificatives, descriptives i addicionals. Des de la primera veurem el nombre d'exemplars, el suport i l'estat de consultabilitat i situació de la imatge. A més, quan la

icona està activada, s'accedeix directament a la imatge associada.

En cas que no hi hagi aquesta possibilitat, s'ha de seleccionar l'exemplar consultable i sol·licitar-lo directament des del formulari que s'activarà mitjançant la icona "sol·licitud

Des d'ara, doncs, la consulta de la documentació no textual serà molt més fàcil, àgil i interactiva, i facilitarà a l'usuari la cerca i l'accés a la informació. El projecte, però, no està finalitzat i el pas següent serà possibilitar la consulta d'aquesta documentació de forma no presencial, mitjançant el web de l'ANC.

L'SDANC PUBLICA EL SEGON VOLUM DE LA COL·LECCIÓ LES CLAUS DE LA HISTÒRIA

El Servei Didàctic de l'Arxiu Nacional de Catalunya, amb la voluntat de difondre els fons de l'Arxiu i de facilitar l'ús didàctic dels documents, ha iniciat l'edició d'un conjunt de materials didàctics entre els quals es troba la col·lecció *Les Claus de la Història*.

Aquesta col·lecció es compon de carpetes temàtiques que

Població civil en l'evacuació de la ciutat de Terol, durant la reconquesta per part de les forces republicanes. ANC. *Comissariat de Propaganda*. Fons *Generalitat de Catalunya Segona República*

i Segell de correus. ANC. Fons *Mussons i Artigas*.

aporten la reproducció en facsímil d'un conjunt de documents seleccionats i les activitats didàctiques corresponents. La seva utilització permet la realització de recerques escolars i facilita al professorat la utilització dels documents d'arxiu en la seva pràctica docent.

SOLIDARIS EN LA DEFENSA DE LA LLIBERTAT. Refugiats de guerra a Catalunya (1936-1939), permet analitzar la Guerra Civil des de la perspectiva del drama humà i representa un enriquitment qualitatiu que complementa el contingut curricular de la història en l'ensenyament secundari.

Els documents seleccionats, procedeixen del fons Generalitat de Catalunya, Segona República. En conjunt es tracta de 29 documents d'imatge (fotografies i postals) i 36 documents textuals, una part dels quals s'ha extret de la còpia en microfilm que reproduïx els documents que van ser confiscats pels franquistes al final de la Guerra Civil, encara ara no restituïts, i que es troben a l'Archivo General de la Guerra Civil Española, a Salamanca. Una altra part, procedeixen d'una restitució feta pel Govern del País Basc, el qual havia guardat aquella documentació durant l'exili. Finalment, les fotografies i targetes postals s'han seleccionat dels àlbums del Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya.

Els diversos itineraris seguits pels documents serveixen per il·lustrar les conseqüències de la guerra i faciliten el tractament del concepte del patrimoni documental i la importància de la seva conservació.

Les activitats didàctiques, adreçades a l'alumnat de l'ESO i el batxillerat, s'han dividit en blocs que es poden treballar en conjunt o aïlladament. Cadascun d'aquests blocs, a més, pot seguir diferents itineraris segons el nivell educatiu de l'alumnat, des dels primers cursos de l'ESO fins al plantejament de treballs de recerca que es fan en l'últim curs de batxillerat.

L'Arxiu Nacional de Catalunya es proposa, amb l'edició d'aquesta carpeta didàctica, apropar les fonts documentals a

l'alumnat, ajudar-lo a desvetllar la memòria històrica i fer comprensibles els esdeveniments del passat, convertint-los en un aprenentatge per al futur.

EL SERVEI DIDÀCTIC DE L'ANC COL·LABORA EN 28 TREBALLS DE RECERCA ESCOLARS EL 2004

Una de les principals actuacions del Servei Didàctic de l'Arxiu Nacional de Catalunya (SDANC) consisteix a col·laborar en recerques escolars amb fons d'arxiu, tot posant documentació prèviament seleccionada pel seu valor didàctic i preferiblement reproduïda en format digital, a l'abast dels nostres usuaris. La descripció d'aquesta documentació en una base de dades els permet accedir amb criteri i de forma àgil a les fonts documentals que els permetran aprofundir en el seu tema de recerca.

A través d'aquestes eines i amb la finalitat d'elaborar el treball de recerca de batxillerat un grup creixent d'estudiants s'ha beneficiat dels recursos de l'SDANC. Si durant l'any 2003 el nombre de treballs va ser de 20, fets per 35 alumnes, al llarg de 2004 s'han atès 28 recerques, dutes a terme per 46 alumnes. La procedència geogràfica d'aquests usuaris ha estat la següent:

Població	Nombre
SANT CUGAT DEL VALLÈS	20
BARCELONA	10
RUBÍ	4
SANT QUIRZE DEL VALLÈS	4
CERDANYOLA DEL VALLÈS	1
ESPLUGUES DE LLOBREGAT	1
PRAT DE LLOBREGAT, EL	1
PRATS DE REI, ELS	1
REUS	1
RIPOLLET	1
SANT JOAN DESPÍ	1
VILADECANS	1

Aquests treballs de recerca de batxillerat, preferentment abocats a l'estudi d'aspectes polítics, econòmics i socials del segle XX, han estat temàticament variats; en destaquen els relacionats amb la Setmana Tràgica, l'economia catalana dels anys trenta, la Guerra Civil espanyola (vista des del cartellisme a la fallida Olimpíada popular, passant per les txeques de Barcelona i els camps de treball de la rereguarda republicana), el primer franquisme (amb aproximacions socials i de gènere, a la repressió i a la precària situació de la llengua catalana) o la lluita antifranquista de les acaballes del règim (amb estudis sobre el cas de Salvador Puig Antich o les activitats del PSUC). No ha mancat l'interès per l'estudi de l'actual movi-

ment per a la recuperació de la memòria històrica al nostre país o per l'organització del mateix Arxiu Nacional de Catalunya.

Al llarg de les diverses sessions de treball a l'ANC, els usuaris de l'SDANC ocupats en la realització dels treballs de recerca de batxillerat han consultat 336 unitats d'instal·lació. Han comptat amb el suport de la biblioteca de l'aula didàctica (100 consultes) i de la biblioteca de Sala de consulta (42). Així mateix, han disposat dels treballs que s'acumulen progressivament a la nostra bossa de recerca. Pel que fa a la documentació d'hemeroteca i dels fons propis de l'ANC, les 181 consultes s'han distribuït així:

Nom del fons	Total
FONS GENERALITAT DE CATALUNYA (II REPÚBLICA)	49
COL·LECCIÓ DEL DIARI LA VANGUARDIA	30
FONS GENERALITAT DE CATALUNYA (EXILI)	26
COL·LECCIÓ DEL DIARI DE BARCELONA	19
FONS BRANGULÍ (FOTÒGRAFS)	15
FONS PARTIT SOCIALISTA UNIFICAT DE CATALUNYA	11
COL·LECCIÓ DE LA REVISTA PARIS-MATCH	9
FONS COMPAÑIA GENERAL DE TABACOS DE FILIPINAS	4
FONS LLUÍS COMPANYS I JOVER	4
FONS CASTAÑER	3
FONS GUILLEM MARTÍNEZ / CAPUTXINADA	2
FONS MAQUINISTA TERRESTRE Y MARÍTIMA SA, LA	2
COL·LECCIÓ LA GACETA DE MADRID	2
FONS NOTIZIARIO DEL CORPO DE TRUPPE VOLONTARIE	2
FONS SOCIEDAD ESPAÑOLA DE CARBUROS METÁLICOS	1
FONS MARQUESOS DE CASTELLDOSRIUS	1
FONS CENTRE PENITENCIARI D'HOMES DE BARCELONA	1

Confiam que, en el curs de l'any que ara comença, els nostres esforços de difusió i la incorporació progressiva de nova documentació seleccionada i reproduïda a la nostra base de dades continuarà augmentant el nombre d'usuaris escolars dedicats a l'elaboració del seu treball de recerca de batxillerat.

Ingressos

(octubre-desembre 2004)

ÀREA DELS FONDS DE L'ADMINISTRACIÓ

Fons de l'Administració autonòmica

Fons de la Generalitat de Catalunya (des de 1977)

- *Departament d'Indústria i Energia de la Generalitat de Catalunya*

Expedients d'instal·lacions receptores de baixa tensió (1984-1988), 21,7 metres lineals. Base de dades Accés-format d'intercanvi amb 2.532 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Treball i Indústria. Segons el sistema general de gestió de la documentació administrativa (SGGDA), la sèrie depèn dels nivells de classificació següents:

Documentació d'explotació d'Indústria i Energia / Control i foment de la seguretat industrial / Seguretat i estudi de les instal·lacions industrials / Subministraments / Electricitat / Expedients d'instal·lacions receptores de baixa tensió.

Expedients d'instal·lacions receptores de baixa tensió (1985-1988), 23,2 metres lineals. Base de dades Accés-format d'intercanvi amb 2.574 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Treball i Indústria. Segons el sistema general de gestió de la documentació administrativa (SGGDA), la sèrie depèn dels nivells de classificació següents:

Documentació d'explotació d'Indústria i Energia / Control i foment de la seguretat industrial / Seguretat i estudi de les instal·lacions industrials / Subministraments / Electricitat / Expedients d'instal·lacions receptores de baixa tensió.

Aquests dos ingressos incrementen la sèrie de l'ANC, iniciada l'any 1964. En aplicació de la TAD 344 la documentació es destrueix als trenta anys. Accés restringit. [Fons 439, ingressos 1806 i 1807]

- *Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya*

Llibres de disposicions del Govern de la Generalitat (1994), 5 metres lineals. Llistat en paper extret de l'aplicació informàtica SIGEDA, transferida per l'Arxiu Central del Departament de la Presidència. Segons el sistema general de gestió de la documentació administrativa (SGGDA), la sèrie depèn dels nivells de classificació següents:

Documentació d'explotació de Presidència / Elaboració de lleis i disposicions / Llibres de disposicions.

Aquest ingrés incrementa la sèrie de l'ANC, iniciada l'any 1977. En aplicació de la TAD 147 la documentació és de conservació permanent. Accés restringit. [Fons 283, ingrés 1815].

Traduccions al castellà de les disposicions de la Generalitat de Catalunya (2001-2003), 8,5 metres lineals. Llistat en paper extret de l'aplicació informàtica SIGEDA, transferides per l'Arxiu Central del

Departament de la Presidència. Segons el SGGDA, la sèrie depèn dels nivells de classificació següents:

Documentació d'explotació de Presidència / Elaboració de lleis i disposicions / Llibres de disposicions / Traduccions al castellà de les disposicions.

Aquest ingrés incrementa la sèrie de l'ANC iniciada l'any 1984. En aplicació de la TAD 7 la documentació és de conservació permanent. Accés restringit. [Fons 283, ingrés 1816] conser

Fons de l'administració perifèrica de l'Estat

- *Delegació Provincial a Barcelona del Ministeri d'Indústria i Energia*

Expedients de plans de labors anuals de les activitats extractives de Catalunya (1950-1975), 4,2 metres lineals. Base de dades Accés-format d'intercanvi amb 1.006 registres. Transferides per l'Arxiu Central del Departament de Treball i Indústria.

Expedients de plans de labors anuals de les activitats extractives de Catalunya (1980), 1,3 metres lineals. Base de dades Accés-format d'intercanvi amb 244 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Treball i Indústria.

Aquesta sèrie ingressa per primera vegada a l'ANC. Per la TAD 512 són de conservació permanent els expedients dels anys acabats en 0 i 5. Lliure accés. [Fons 515, ingressos 1804 i 1805]

ÀREA DELS FONDS HISTÒRICS

Fons d'associacions i fundacions

- *Cooperativa d'Estatge del Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria (CADCI)*

Llibres d'actes, documentació comptable i diversa. Publicacions del CADCI i de les Escoles Mercantils Catalanes. 1,2 metres lineals. 1908/2003

- *Òmnium Cultural*

Documentació de Secretaria: òrgans directius, relació amb les delegacions territorials i funcionals, activitats, relació amb altres entitats i correspondència general. Documentació de Promoció: campanyes d'afiliació i relacions amb els socis. Documentació de Comptabilitat: caixa i quotes dels socis. 80,8 metres lineals. 1947-2002

Fons personals

- *Fèlix Guàrdia Torrents*

Documentació i publicacions sobre la seva activitat com a escolta i consiliari de la Delegació Diocesana d'Escoltisme de Vic. 0,8 metres lineals. 1913/1980

- *Ramon Massó i Tarruella*

Obra original sobre la seva activitat com a militant carlista. 0,4 metres lineals. 1956-2004

- *Josep Maria Capdevila i Balanzó*

Documentació familiar, personal i obra original filosòfica, periodística, de creació i crítica literària i traduccions. Documentació i publicacions sobre la seva obra. 3,2 metres lineals. 1892/2004

- *Ceferino Palencia Álvarez*

Documentació sobre la seva activitat artística com a pintor, i política al servei de la II República Espanyola. Escrits i publicacions d'obra original. 1,2 metres lineals. Segle XX

- *Isabel Oyarzábal Smith*

Documentació sobre la seva militància feminista i la seva activitat

política al servei de la II República Espanyola. Escrits i publicacions d'obra original. 0,8 metres lineals. Segle XX

- Marisa Palencia Oyarzábal

Documentació sobre la seva activitat artística com a pintora. 0,4 metres lineals. 1914-1977

ÀREA DEL FONS D'IMATGES, GRÀFICS I AUDIOVISUALS

Fons d'Associacions i Fundacions

- Cooperativa d'Estatge del Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria. Entitat Obrera: 23 fotografies b/n procedents del que fou professor del CADCI Narcís Rucabado; s'hi adjunten notícies de premsa i identificació de personatges.

Fons d'empresa

- *La España Industrial*: 12 positius b/n sobre actes socials de l'empresa.

Fons personals

- Lluís Luna Gil: 371 positius b/n sobre les activitats dels carlistes catalans a mitjan segle XX.
- Salvador Bàguena: Més de 300 plànols i documentació adjunta de l'empresa CESIA (Centre d'Estudis Industrials i Automoció) en especial de la servodirecció per a autobusos de l'empresa Pegaso.

Activitats

ACTIVITATS

- Exposicions itinerants
«El Món del Treball Industrial a la Catalunya del Primer Terç del Segle XX: les Llavors de la Revolució». Escola L'Avenç. Sant Cugat del Vallès. (Desembre 2004); Escola Ramon Fuster. Bellaterra. (Gener 2005).
- L'ANC disposa per a l'any 2005 de les exposicions itinerants següents
«Cartells de Prevenció d'Accidents Laborals. Col·lecció de l'ANC»;
«Fotomuntatges. Gabriel Casas»;
«El Nu Femení. Fotografies d'Antoni Esplugues»;
«La Caputxinada. Crònica Gràfica. Fotografies de Guillem Martí-nez»;
«El Món del Treball Industrial a la Catalunya del Primer Terç del Segle XX: les Llavors de la Revolució».

Cicle de conferències

- Anem cap a una societat sense valors? El 14 d'octubre: *Nous valors en una societat plural*, per Àngel Castineira; el 21 d'octubre: *Dels valors a les virtuts*, per Salvador Cardús; el 28 d'octubre: *Nihilisme i valors*, per Antoni Bosch-Veciana. Organitzat amb la col·laboració de l'Associació d'Amics de la Unesco de Valldoreix
- Curs: *Coneguem el nostre patrimoni*: el 4 de novembre: *Patrimoni de la Humanitat*, per Àngel Morillas; l'11 de novembre: *Què és el patrimoni cultural català?*, per Francesc Tarrats; el 18 de novembre, *El patrimoni de l'Església a Catalunya*, per Josep Maria Martí; el 25 de novembre, *El patrimoni a Sant Cugat*, per Àngels Solé. Organitzat en col·laboració amb l'Associació d'Amics de la Unesco de Valldoreix-Sant Cugat i el Museu de Sant Cugat.
- Curs: *Noblesa i societat. L'organització estamental de la noblesa catalana. Generosos, ciutadans i burgesos honrats, cavallers, nobles, títols i grans d'Espanya*: el 5 d'octubre: *La cavalleria feudal, entre la realitat i la ficció. Barons, cavallers i castlans en la Catalunya medieval*, per Josep Maria Salrach; el 30 de novembre: *Ciutadans i burgesos honrats: origen i formació de la noblesa ciutadana*, per Carme Gallart. Organitza l'Arxiu Nacional de Catalunya amb la col·laboració de l'Institut d'Estudis Nobiliaris Catalans.

Optimisme per la comissió pels papers de Salamanca, que inclou partides del retorn. *El Punt*, 02.10.2004.

Oportunidad y Compromiso. Article de C. Mieras. *La Vanguardia*, 07.10.2004.

- El Archivo de la Guerra se convertirá en el de la memoria compartida. *Diario de León*, 09.10.2004.

- Calvo diu que l'Arxiu de Salamanca serà de la "memòria compartida". *Diari de Girona*, 09.10.2004.

- Por la puerta de atrás. *La Razón*, 13.10.2004.

- La ministra Calvo debe explicar por qué se traspa a los expertos. *La Razón*, 13.10.2004

- El Gobierno entrega a la Generalitat el archivo del servicio que protegió el patrimonio en la guerra. *La Razón*, 13.10.2004.

- L'Estat traspassa a la Generalitat alguns documents de la Guerra Civil. *Avui*. 14.10.2004.

- El PP exige la comparecència de Calvo para que aclare la entrega a la Generalitat de un fondo de la Guerra Civil. *La Razón*, 14.10.2004.

- El record de Companys, llavor de futur. *El Periódico*, 15.10.2004.

- La Comissió de la Dignitat impulsa l'Operació retorn". *Avui*, 15.10.2004.

- La Comissió de la Dignitat no acceptarà un retorn simbòlic. *Avui*, 16.10.2004.

- Girona constitueix la primera Mesa per la Dignitat pel retorn del papers de Salamanca. *Diari de Girona*, 16.10.2004

- La Comissió de la Dignitat inicia l'"Operació retorn" perquè, una vegada per totes, tornin els papers de Salamanca. *El Punt*, 16.10.2004.

- La Junta irá al TC si hay traslado de fondos del Archivo de Salamanca. *Diario de Burgos*, 19.10.2004

- L'Arxiu Nacional i l'IEI s'interessen pel llegat d'Oró, "ocult" a Gardeny. *Segre*, 20.10.2004.

- No frivolitzar la memòria. Editorial de l'*Avui*. 21.10.2004

- L'Archivo de Salamanca ara es dirà de la Memòria Compartida. *Avui*, 21.10.2004.

- Vinaròs, marc del primer acte catalanvalencià pel retorn dels documents de Salamanca. *El Punt*, 27.10.2004.

- Acord sobre els experts dels papers de Salamanca. *E-Notícies*, 28.10.2004.

- Riquer, Rigol, Fusi i Mayor, a la comissió dels "papers de Salamanca". *Avui*, 28.10.2004.

- Calvo pacta con Catalunya los expertos que decidirán el futuro del Archivo. *Diario de Burgos*, 28.10.2004.

- El futur dels papers de Salamanca es decidirà en dos mesos. *E-Notícies*, 28.10.2004.

- La comissió sobre els "papers" indigna la Junta de Castilla i Lleó. *Avui*, 29.10.2004.

- Castilla y León cree que ZP paga a ERC con el archivo de Salamanca. *La Razón*, 29.10.2004.

- Apoyo profesional a la comisión del Archivo de la Guerra Civil. *El País*, 01.11.2004.

- Especialista propuesto por el Ayuntamiento de Salamanca. García Zarza teme que la decisión esté comprometida. *El Periódico el Adelanto de Salamanca*, 02.11.2004.

- La polémica lista de expertos llega al patronato del Archivo. *El Periódico el Adelanto de Salamanca*.

- Castilla y León propone relevar a los "miembros catalanistas" del comité de expertos del Archivo de Salamanca. *ABC*, 03.11.2004.

- Quaranta personalitats del camp de Tarragona creen una taula de suport per reclamar els documents de Salamanca. *El Punt*, 03.11.2004.

- Carmen Calvo presenta avui una llista de divuit experts assessors en el contenciós de l'Arxiu de Salamanca. *Europa Press*, 03.11.2004.

- Llega la plataforma por el retorno de los papeles de Salamanca. *Diari de Tarragona*, 03.11.2004.

- La Junta presenta su propia lista de expertos para rebatir a Catalunya. *Tribuna de Salamanca*, 03.11.2004.

- Julio Valdeón, experto propuesto por la Junta: "Los políticos deben seguir lo que dictamine la comisión". *Tribuna de Salamanca*, 03.11.2004.

- La Junta presenta hoy una lista de expertos alternativa a la del Gobierno. *El Periódico el Adelanto de Salamanca*, 03.11.2004.

- El alcalde da por cerrada la campaña de recogida de firmas. *El Adelanto de Salamanca*, 03.11.2004.

- La Junta presenta nuevos expertos para la comisión sobre el Archivo de Salamanca. *Diario de Burgos*, 03.11.2004.

- La Junta presenta una lista alternativa de expertos para la comisión del Archivo. *La Gasetta de Salamanca*, 03.11.2004.

- Calvo rebutja que hi hagi una decisió sobre els papers de Salamanca. *El Periódico*, 04.11.2004.

- El patronato del Archivo de Salamanca aprueba por mayoría el comité de expertos. *La Vanguardia*, 04.11.2004.

- El patronato del Archivo de la Guerra Civil da vía libre al comité de 18 expertos. *El País*, 04.11.2004.

- L'alcalde salmantí vota contra la nova comissió dels "papers". *Avui*, 04.11.2004.

- Castilla y León denuncia que el Archivo es víctima de un pacto con Catalunya que hipoteca al Gobierno. *ABC*, 04.11.2004.

- Castilla y León cree que el Gobierno ya ha decidido devolver los "papeles de Salamanca". *El Mundo*, 04.11.2004.

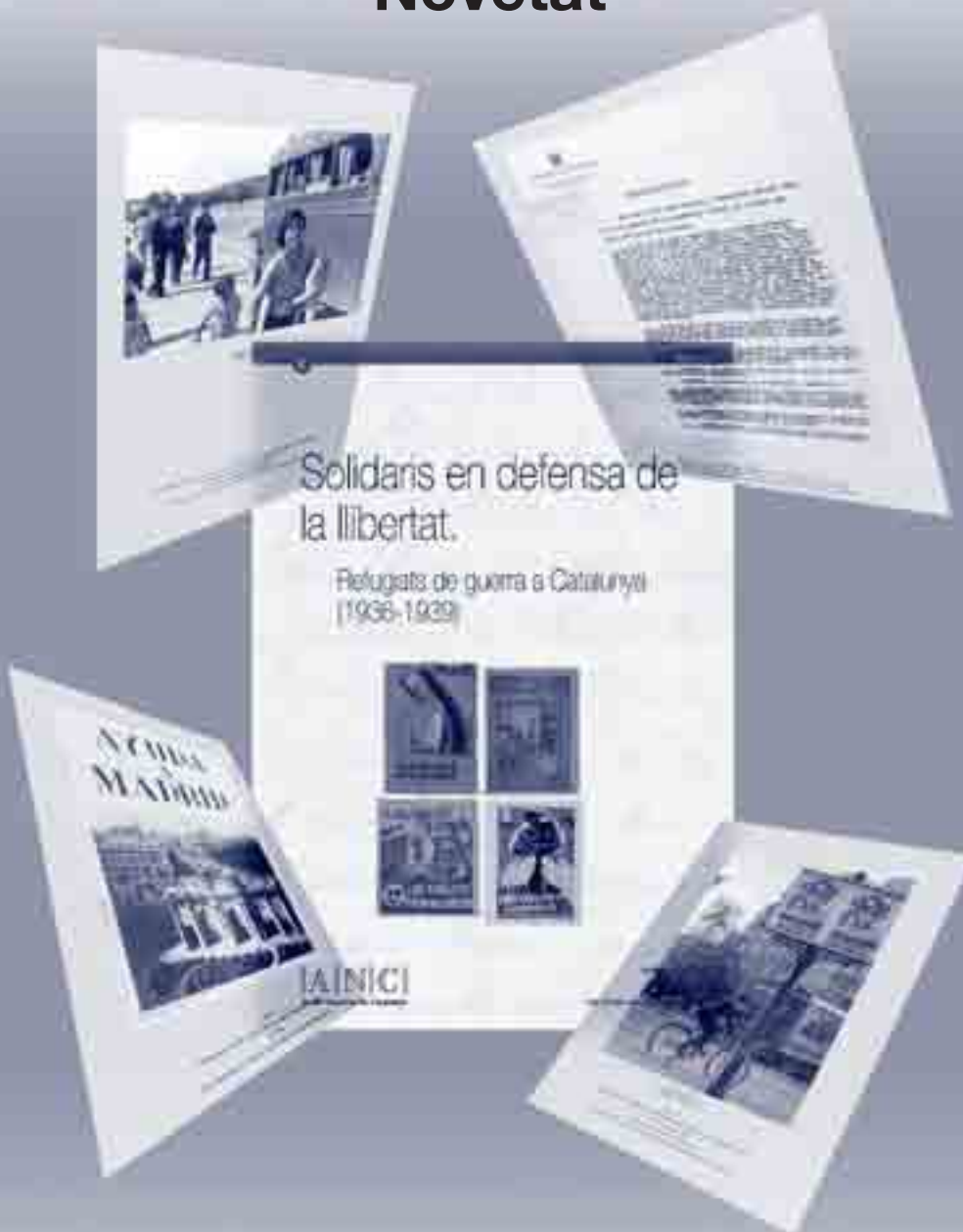
- Calvo advierte de que el Gobierno será el que decida la salida de documentos de Salamanca. *La Razón*, 04.11.2004.

- L'Arxiu de Salamanca aprova la llista d'assessors per 13 vots a favor i dos en contra. *Diari de Girona*, 04.11.2004.
- Lanzarote promete que va a solicitar "auxilio" a la Unesco. *El Periódico el Adelanto de Salamanca*, 04.11.2004.
- El Gobierno le hace un "corte de mangas" a la Junta con el Archivo. *El Periódico el Adelanto*, 04.11.2004.
- Lanzarote apela al impedimento físico para evitar la marcha de documentos a Cataluña. *Tribuna de Salamanca*, 04.11.2004.
- El Ayuntamiento acudirá a la Unesco para evitar el expolio del patrimonio. *Tribuna de Salamanca*, 04.11.2004.
- El futuro del Archivo en manos de 16 hombres y dos mujeres. *Tribuna de Salamanca*, 04.11.2004.
- "¿Por qué sólo dos miembros del PP han votado en contra de la lista"? *Tribuna*, 04.11.2004.
- Salamanca pierde un nuevo pulso con el Gobierno por el Archivo. *La Gasetta de Salamanca*, 04.11.2004.
- Lanzarote no descarta una manifestación como en 1995 además de la protesta en Valladolid. *La Gasetta de Salamanca*, 04.11.2004.
- Cultura saca adelante la lista de asesores pactada con Cataluña. *La Gasetta de Salamanca*, 04.11.2004.
- Calvo dice que el Parlamento sólo le obliga a encontrar una solución con la Generalidad. *La Gasetta de Salamanca*, 04.11.2004.
- El Patronato del Archivo aprueba la lista de expertos de Carmen Calvo. *La Gasetta de Salamanca*, 04.11.2004.
- L'alcalde Salamanca vol entrevistar-se amb Maragall. *Avui*, 05.11.2004.
- El PSOE sent "repugnància" per l'ús de la "bona fe dels salmantins" que fa el PP. *Diari de Girona*, 05.11.2004.
- El alcalde pedirá una entrevista con Maragall para hablar de los fondos. *Tribuna de Salamanca*, 05.11.2004.
- El PP se queda solo. Lanzarote y la Junta votan en contra de la comisión de expertos sobre el Archivo propuesta por Cultura. *El Periódico el Adelanto de Salamanca*, 05.11.2004.
- La Junta quiere que el Senado exija la integridad del Archivo. *El Periódico el Adelanto de Salamanca*, 05.11.2004.
- Julián lanzarote estudia solicitar una reunión con Pascual Maragall. *La Gasetta de Salamanca*, 05.11.2004.
- Reclaman el retorno íntegro de todos los papeles de Salamanca. *La Mañana*, 05.11.2004.
- Reivindiquen a Lleida el retorn íntegro dels papers de Salamanca. *Segre*, 05.11.2004.
- Comissió de la Dignitat. *La Mañana*, 05.11.2004.
- L'Ajuntament reclama al Govern el retorn dels papers de Salamanca. *Diari de Girona*, 06.11.2004.
- El rector de Salamanca pide racionalidad sobre el Archivo. *El País*, 06.11.2004.
- Salamanca entrega 84.000 firmas en defensa de la unidad. *La Razón*, 07.11.2004.
- 84.000 firmas apoyan la unidad del Archivo de Salamanca. *El Mundo*, 07.11.2004.
- El director de l'Arxiu de Salamanca dimiteix de la comissió d'experts. *El Punt*, 09.11.2004.
- El director del Archivo de Salamanca dimite de la comisión. *El Mundo*, 09.11.2004.
- El director del Archivo de Salamanca abandona la comisión de expertos. *ABC*, 09.11.2004.
- El director de l'Arxiu dimiteix de membre de la comissió del "papers". *Avui*, 09.11.2004.
- El robatori de documentació. *El Temps*, 09.11.2004.
- Fer i desfer. Vinyeta humorística. *El Temps*, 09.11.2004.
- El director del archivo de Salamanca abandona la comisión. *El País*, 09.11.2004.
- PNV y Entesa piden en el Congreso sus papeles de Salamanca. *La Razón*, 10.11.2004.
- La junta plantea expertos alternativos para debatir el Archivos de Salamanca. *Diario de León*, 12.11.2004.
- El Archivo de Salamanca. *Norte de Castilla*, 12.11.2004.
- Castilla y León propone relevar a los "miembros catalanistas" del comité de expertos del Archivo de Salamanca. *ABC*, 12.11.2004.
- La familia Maravall cree que la Generalitat "podía haber dado el primer paso" para adquirir el legado. *Levante*, 12.11.2004.
- Els documents catalans de Salamanca provoquen alguna divergència en el ple del Consell de l'Alt Camp. *El Pati*, 12.11.2004.
- Un retorn per "dignitat i justícia". *L'Ebre*, 12.11.2004.
- El Consell aprueba la ley de Archivos, que considera propio el de la Corona de Aragón. *Levante*, 13.11.2004.
- Más Salamanca. Article de Jordi Coca. *Avui*, 14.11.2004.
- El otro Archivo de la Guerra Civil. *Diario de Burgos*, 14.11.2004.
- Les firmes de l'arxiu de la repressió. *El Periódico*, 15.11.2004..
- El patrono Rogelio Blanco sostiene que hay que dejar trabajar a los miembros de la Comisión de Expertos. *Diario Directo*, 17.11.2004.
- L'Ajuntament demanarà al Govern els arxius. *Diari de Sant Cugat*, 18.11.2004.
- Amb els "papers" des dels EUA. *Avui*, 18.11.2004.
- El PP s'abstén de demanar el retorn dels papers de Salamanca. *Tot Sant Cugat*, 20.11.2004.
- Toni Strubell: "Salamanca ha de demanar els seus papers a El Ferrol". *Diari de Sabadell*, 23.11.2004.
- La Diputació de Girona "per un retorn íntegre" dels documents catalans espoliats a Salamanca. *Diari de Girona*, 24.11.2004.
- Dignitat nacional. *El Punt*, 26.11.2004.
- Sobre Salamanca i des de Salamanca. Article de Miquel Riera. *Presència (Diari de Sant Cugat)*, 26.11.2004.
- En León, 7: el Archivo. Article de B. Porcel. *La Vanguardia*, 27.11.2004.
- La Diputació de Girona "per un retorn íntegre" dels documents catalans espoliats a Salamanca. *Diari de Girona*, 24.11.2004.
- La Generalitat classificarà els arxius del Govern Civil de l'època franquista a Girona. *Diari de Girona*, 27.11.2004.
- Vinaròs acollirà un acte en què valencians i ebrenes reclamaran els "papers de Salamanca". *L'Ebre*, 29.11.2004.
- Els papers. *Diari de Girona*, 29.11.2004.
- Paul Preston Titlla d'"escàndol" que encara no hagin tornat els "papers de Salamanca". *Avui*, 30.11.2004.

- Gerard Escoda, galardonado por la Comissió de la Dignitat. *La Mañana*, 30.11.2004.
- Paul Preston explica a Tarragona com van ser "espoliats" els papers de Salamanca. *El Punt*, 01.12.2004.
- Els papers de la dignitat. *El Punt*, 01.12.2004.
- Xavier Trias demana que l'Ajuntament pengi la pancarta pel retorn del "papers de Salamanca". *Avui*, 02.12.2004.
- Trias quiere que el Consistorio pida los "papeles". *La Razón*, 02.12.2004.
- CiU demana que Barcelona reclami també els papers de Salamanca. *El Punt*, 02.12.2004.
- Castilla y León recurre a la vía jurídica para proteger la integridad del archivo de la Guerra Civil. *La Razón*, 04.12.2004.
- "135 escons" debat avui el possible trasllat dels papers de Salamanca. *Diari de Girona*, 04.12.2004.
- Gent de Salamanca protesta contra el veto a un acte de la Comissió de la Dignitat. *El Punt*, 06.12.2004.
- Paul Preston: "Los papeles de Salamanca son botín de guerra". *Diari de Tarragona*, 06.12.2004.
- L'Ajuntament de Calonge demana el retorn íntegre dels papers de Salamanca. *Baix Empordà*, 07.12.2004.
- Diagnòstic dels papers: al·lèrgia greu. Article d'Ignasi Aragay. *Avui*, 09.12.2004.
- El Arxiu Provincial se ubicarà junto al Nacional de Catalunya. *Diari de Terrassa*, 15.12.2004.
- Valdeón afirma que la comisión del Archivo de Salamanca está a favor de la unidad. *La Razón*, 16.12.2004.
- Figueres també penja la pancarta "Volem els papers". *Hora Nova*, 21.12.2004.
- L'Estat no troba els "papers de Salamanca" del doctor Capo. *Avui*, 21.12.2004.
- Els papers de Catalunya. Article de Xabier Sàez. *La Mañana*, 22.12.2004.
- Por una devolución justa e íntegra. Article de Josep Benet. *El País*, 23.12.2004.
- Los expertos recomendarán hoy devolver "papeles" de Salamanca a sus dueños legales. *La Vanguardia*, 23.12.2004.
- El Partit Popular intenta blindar l'Arxiu de Salamanca amb una llei. *El Periódico*, 23.12.2004.
- Las Cortes de Castilla y León "blindan" el Archivo de Salamanca. *El País*, 23.12.2004.
- Avui comença el compte enrere per al retorn dels "papers de Salamanca". *Avui*, 23.12.2004.
- Las Cortes de Castilla y León "blindan" por ley el Archivo de Salamanca. *ABC*, 23.12.2004.
- El Parlamento de Castilla y León blindo legalmente el archivo de la Guerra Civil. *La Razón*, 23.12.2004.
- La disputa por el Archivo de Salamanca llega al Constitucional. *El Mundo*, 23.12.2004.
- Possible acord pel retorn dels papers de Salamanca en la reunió d'experts d'avui. *El Punt*, 23.12.2004.
- Enquesta del Periódico sobre la tornada dels "papers de Salamanca". *El Periódico*, 23.12.2004.
- Castilla Lleó introduceix reformes legals per evitar el retorn dels papers de Salamanca. *Diari de Girona*, 24.12.2004.
- Els papers de la repressió. *El Periódico*, 24.12.2004.
- Salamanca: bon paper. *El Periódico*, 24.12.2004.
- Els experts veuen just que Catalunya recuperi els papers de Salamanca. 24.12.2004.
- Castilla y León inicia una batalla jurídica para evitar que Cataluña divida el Archivo de Salamanca. *Libertad Digital*, 24.12.2004.
- El archivo, en Salamanca. Editorial. *Libertad Digital*, 24.12.2004.
- La fuerza de la razón. *La Vanguardia*, 24.12.2004.
- El Gobierno dejó "muy claro" a los expertos que haría lo que dijeran con el Archivo de Salamanca. *Libertad Digital*, 24.12.2004.
- Dictamen contundent a favor del retorn dels "papers de Salamanca". *Avui*, 24.12.2004.
- L'alcalde de Salamanca afirma que de l'Archiu "no en surt cap paper". *Avui*, 24.12.2004.
- Només el 2,5 % dels papers de Salamanca són de la Generalitat. *E-notícies. Com*, 24.12.2004.
- Los expertos exigen el retorno de los papeles de Salamanca. *La Mañana*, 24.12.2004.
- Los papeles de Salamanca. Editorial. *La Mañana*, 24.12.2004.
- Los papeles de Salamanca. *Diari de Tarragona*, 25.12.2004.
- La lluita pel retorn dels papers de Salamanca es presenta a Manresa. *Regio7*, 25.12.2004.
- Castilla i Lleó desacredita els experts de l'Arxiu de Salamanca. *El Periódico*, 25.12.2004.
- El retorn dels papers. *El Periódico*, 25.12.2004.
- La Comissió de la Dignitat demana a l'Estat que agilitzi el retorn. *Avui*, 25.12.2004.
- L'Archiu enfronta ara el PP i el PSOE de Castilla i Lleó. *Avui*, 25.12.2004.
- Montilla defensa que el Govern central torni els "papers". *Avui*, 25.12.2004.
- "Derechos y soluciones" del informe. *La Vanguardia*, 25.12.2004.
- El PSOE salmantino acusa al Partido Popular de montar "la bronca por la bronca". *La Vanguardia*, 25.12.2004.
- El informe jurídico de los expertos califica de ilegítima la incautación de los "papeles". *La Vanguardia*, 26.12.2004.
- El "Caso Salamanca" en vías de solución. *La Vanguardia*, 26.12.2004.
- Vinyeta humorística de Ferreres. *El Periódico*, 27.12.2004.
- Una decisión valiente que no es ningún regalo. *La Vanguardia*, 27.12.2004.
- Los papeles de Salamanca. *Diari de Tarragona*, 27.12.2004.
- Protestas a Salamanca per la devolució dels papers. *El Periódico*, 27.12.2004.
- No perdre els papers. *El Periódico*, 27.12.2004.
- El PSPV duda de que la Generalitat reclame los documentos de la Corona de Aragón. *Las Provincias*, 27.12.2004.

- Cultura devolverá a Cataluña papeles del Archivo de Salamanca. *Yahoo! Noticias* 28.12.2004.
- Puigercós demana que Madrid accepti la decisió dels experts perquè és “de justícia”. *Diari de Girona*, 28.12.2004.
- El Archivo de Salamanca. *ABC*, 28.12.2004.
- Escrito en las tapias. Article de Raúl del Pozo. *El Mundo*, 28.12.2004.
- Julio Valdeón: “Teníamos que haber sido menos educados, más bárbaros, y dar un puñetazo en la mesa”. *ABC*, 28.12.2004.
- Andalucía y Galicia no reclamarán sus papeles. *ABC*, 28.12.2004.
- El informe jurídico avalaba al mismo tiempo la unidad y el reintegro de los papeles. *ABC*, 28.12.2004.
- “Encerrona”, dicen los tres expertos de Castilla-León. *El Mundo*, 28.12.2004.
- El PNV dice que Zapatero prometió que les devolvería sus “papeles” como a Cataluña. *La Razón*, 28.12.2004.
- La Comissió de la Dignitat demana a l'Estat que agilitzi el retorn. *Avui*, 28.12.2004.
- La nostra disputa de cada dia. *El Periódico*, 28.12.2004.
- Castilla y León emprenderá “acciones penales” contra el Gobierno por el Archivo de Salamanca. *Libertad Digital*, 28.12.2004.
- El PP demanarà que l'informe dels experts es porti al Congrés. *Avui*, 29.12.2004.
- “Igual teníamos que haber dado un puñetazo en la mesa”. Declaració de Julio Valdeón. *Larioja.com*, 28.12.2004.
- Tardà recorda que era un compromís amb esquerra. *E-Notícies.com*, 29.12.2004.
- CiU recorda que el Consell de Ministres ja ho va aprovar el 1995. *E-Notícies.com*, 29.12.2004.
- El PSC destaca la tasca de la Comissió per la Dignitat. *E-Notícies.com*, 29.12.2004.
- La ministra de Cultura anuncia el retorn dels “Papers de Salamanca”. *E-Notícies.com*, 29.12.2004.
- El Archivo de Salamanca. Cartas al Director. *ABC*, 29.12.2004.
- El govern espanyol tornarà els “papers” a Catalunya. *Avui*, 29.12.2004.
- Anes rechaza fragmentar archivos “obedeciendo a negociaciones políticas”. *ABC*, 29.12.2004.
- Documentos salvados. *El Periódico Mediterráneo*, 29.12.2004.
- Los papeles de Salamanca en pocas palabras. *Diario de León*, 29.12.2004.
- Fin del contencioso. *La Vanguardia*, 29.12.2004.
- El Comitè d'Experts es pronuncia a favor de la devolució del “Papers de Salamanca”. *Diari de Girona*, 29.12.2004.
- Archivos para la reconciliación. *La Vanguardia*, 29.12.2004.
- El PP exige a los expertos que acudan al Parlamento para explicar su dictamen. *La Vanguardia*, 29.12.2004.
- El Gobierno devolverá los “papeles”. *La Vanguardia*, 29.12.2004.
- Los archiveros castellanos, contra la Junta. *La Vanguardia*, 29.12.2004.
- El alcalde de Salamanca reitera que no saldrá ningún papel del Archivo. *El Periódico*, 29.12.2004.
- Fraga reconoce que se equivocó al reclamar los archivos de Salamanca. *El Periódico*, 29.12.2004.
- Los nacionalistas castellanos piden el retorno de bienes que están en Catalunya. *El Periódico*, 29.12.2004.
- Los expertos aconsejan devolver a Cataluña fondos de Salamanca. *Diario de Cádiz*, 29.12.2004.
- Un comité avala la devolución del Archivo de Salamanca. *El Día de Córdoba*, 29.12.2004.
- Un dictamen raonable. *Diari de Girona*, 29.12.2004.
- Un conflicte que dura vint anys. *Diari de Girona*, 29.12.2004.
- Los expertos a favor de devolver el archivo de la guerra civil. *Diario de Mallorca*, 29.12.2004.
- José Alvarez Junco, director del Instituto de Estudios Políticos e integrante de la Comisión sobre el Archivo de Salamanca: “Es justo devolver lo incautado a punta de pistola”. *Diario de Zamora*, 30.12.2004.
- El alcalde de Salamanca afirma que Cataluña no se llevará ningún documento del Archivo. Levante. *El Mercantil Valenciano*, 30.12.2004.
- Era així de fàcil. *Diari de Girona*, 30.12.2004.
- Col.loquen tanques al voltant de l'arxiu. *Diari de Girona*, 30.12.2004.
- Fraga se arrepiente de haber apoyado en el pasado la devolución del archivo. *ABC*, 30.12.2004.
- Eudel exige que se devuelva lo incautado en la Guerra Civil. *El Diario Vasco*, 30.12.2004.
- Lanzarote dice que “no saldrá ni un papel, porque contra el pueblo no hay quien pueda”. *La Gasetta de Salamanca*, 30.12.2004.
- El Govern retornarà els “Papers de Salamanca” a Catalunya. *Diari de Sant Cugat*, 30.12.2004. 76.282 firmas a favor del Archivo de Salamanca. *La Razón*, 21.09.2004.

Novetat

Els materials del Servei Didàctic de l'ANC els podeu demanar a la vostra llibreria habitual. Els trobareu també a les tres llibreries de la Generalitat de Catalunya i els podeu demanar per correu electrònic

LLIBRERIES DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Barcelona

Rambla dels Estudis, 118
08002 Barcelona
Tel.: 93 302 64 62
Fax: 93 318 62 21
Horari de dilluns a divendres:
de 9 a 14 i de 15,30 a 20 h.
Dissabte: de 9 a 14 i de 16 a 20 h.
llibrcn@gencat.net

Girona

Gran Via de Jaume I, 38
17001 Girona
Tel.: 972 22 72 67
Fax: 972 22 73 15
Horari de dilluns a divendres:
de 9 a 13,30 i de 17 a 20 h.
llibrgi@gencat.net

Lleida

Rambla d'Aragó, 43
25003 Lleida
Tel.: 973 26 19 30
Fax: 973 26 10 55
Horari de dilluns a divendres:
de 9 a 13,30 i de 16 a 19 h.
lliblle@gencat.net